Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН * 9 январь 1969 йил, пайшанба * № 7 (14.170). ◆ Баҳоси 2 тийин.

ТОШКЕНТДА ХАЛҚ ҲАШАРИ

ЯНГИ ЙИЛДА шаҳримизда кўп ҳовли тўйлари ўтказилади. Мана ҳалитдан дастлабки тўкис иморатлар фойдаланишга топширилди. Шаҳарнинг марказидаги 5-кварталда РСФСРнинг Пермь қурилиш-монтаж поезди коллективи 6 та коттеж қуриб тамомлади ва уларнинг калитлари эгаларига топширилди. Коттеж типидаги уй-жой бинолари икки қаватли. Уларнинг биринчи қаватида меҳмонхона, равон, ошхона, ҳужра бўлиб, иккинчи қаватда ванна хона ҳамда яна уч хона бор.

Оила аъзолари кўп бўлганларга аталган бу иморатлар барча қулайликларга эга ва тўкис. Ҳозир яна бошқа уйларда пардозлаш ишлари тугалланмоқда. Ҳадемай шундай тўкис уйлардан 18 таси фойдаланишга топширилади.

ШАҲАРНИНГ Оқтепа массивида қатор-қатор янги иморатлар барпо этиляпти. Украина қурувчилари шу массивда икки катта уй-жой биносини бугун-эрта қуриб тамомлайдилар. Тўққиз қаватли уйлардан дастлабки иккитаси фойдаланишга топширилди. Уларнинг хоналари кенг ва ёруғ, бинонинг олди сопол плиталар билан безатилган. Кенг равонлари ва қулай лифтлари ҳам бор.

Бу ерда қардошларимиз 144 квартира қурдилар, магазинлар, 4000 квадрат метр майдонни эгаллаган савдо заллари ҳам аҳолига хизмат кўрсатади. Юз метр узунликдаги мебель магазини республикадаги энг катта шундай савдо тармоқларидан бири бўлади. Украина қурувчилари меҳнати билан тикланган бу янги иморатлар хушбичим бир ансамблни ташкил этади.

„ГЛАВТАШКЕНТСТРОЙ»га қарашли 19- қурилиш бошқармаси азаматлари яна бир янги катта иморатдан ҳавозаларни йиғиштириб олдилар. Шаҳарнинг Луначарское шоссесида етти қаватли мустаҳкам бино қуриб тугалланди. Зилзилага чидамли бу улкан бино шаҳардаги энг катта меҳмонхоналардан бири бўлиб, 924 ўринлидир.

Меҳмонхона биноси яқинида ҳашаматли ресторан ҳам тикланди. Тўрт залли ана шу ресторанда Шарқ ва Европа таомларидан хилма-хили тайёрланади, хўрандалар учун барча қулайликларга эга. Ҳар икки объектда ҳам пардозлаш ишлари тугалланиш арафасида. Бошқарманинг ўртоқ В. Руденко прораблик қилаётган участкаси ғайрат кўрсатиб ишламоқда. Яқин вақт ичида бу кўркам бинолар фойдаланиш учун топширилади.

ЯНА 50 СОВХОЗ ХЎЖАЛИК ҲИСОБИГА ЎТДИ

Ўзбекистонда яна элликта пахтачилик ва чорвачилик совхози янги йил бошидан бери тўла хўжалик ҳисобига ўтди. Республика совхозлари бош бошқармасидан хабар берилишича, мутахассислар хўжаликни бошқаришнинг янги прогрессив формасини жорий қилиш учун ҳар бир хўжаликнинг иқтисодий имкониятларини, улардаги ишлаб чиқаришнинг ташкилий тузилишини белгилаб чиқдилар.

Ўзбекистонда ўтган йили 18 совхоз (ўн олтита пахтачилик совхози ва иккита қоракўлчилик совхози) хўжалик ҳисоби асосида ишлаган эди. Бу совхозлар йилни яхши натижалар билан тугалладилар. Қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш, ҳосилдорлик ва маблағ жамғариш планлари оширилиб бажарилди, меҳнат унумдорлиги кўпайди. Пахта, гўшт, сутнинг таннархи ҳам камайди. Совхозлар пландан ташқари қарийб бир миллион сўмни тежадилар. Хўжаликларда йирик техника базаси вужудга келтирилмоқда.

ЛЕНИНЧА МЕҲНАТ ВАХТАСИДА

100

Қўриқ ер пахтачиликка хизмат қилади!

ПАХТА КЎПАЯДИ

КПСС Марказий Комитетининг октябрь Пленуми ва Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг XIV Пленуми қарорларини амалга ошириш учун курашаётган областимиз совхозларининг пахтакорлари 1968 йилни яхши кўрсаткичлар билан якунладилар. Пландаги 40600 тонна ўрнига 45500 тоннага яқин пахта етиштирилди ва давлатга сотилди. Мўлжалдагидан анча кўп даромад олиниб, унинг талай қисми ободончиликка, маданий-маиший объектларни тиклашга, ишчиларнинг турмуш маданиятини кўтаришга ажратилди.

Бу йил область совхозларида 21 минг гектардан кўпроқ майдонда пахта етиштирилади. Ана шу майдоннинг ҳаммаси чуқур ва сифатли шудгордан чиқарилди. «Октябрь 50 йиллиги», «Ромитан», «Нарпай», «Когон» совхозларининг деҳқонлари яхоб бериш ва шўр ювиш ишларини эрта муддатларда бошлаб юбордилар. Далаларга маҳаллий ўғит ташиб чиқариш, суғориш тармоқларини тартибга келтириш ишлари тез суръатлар билан олиб бориляпти. Бу тадбирлар беш йилликнинг тўртинчи йилида 1968 йилдагига нисбатан 3500 тонна кўп пахта етиштириш ва давлатга сотиш имкониятини беради.

Пахта — обрў-эътиборимиз, шон-шуҳратимиз, номус оримиздир. Шунинг учун ҳам пахта етиштиришни кўпайтиришга хизмат қиладиган янги резервлар ишга солинмоқда. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, республика Министрлар Советининг қўриқ ерларни ўзлаштиришни яхшилаш ва янги пахтачилик совхозлари ташкил этиш тўғрисидаги қарори бунинг ёрқин далилидир. Ана шу қарорга мувофиқ областимизда «Бухоро» ва «Олот» совхозлари ташкил этиляпти.

Когон районида янгидан ташкил этилаётган «Бухоро» совхозининг пахтакорлари юксак марраларни кўзлаб ишламоқдалар. Совхозга 6700 гектар ер бириктириб қўйилди. Илгари чорва моллари боқилган бу ерлар маҳаллий ўғитга бой, тупроғи унумдор, фақат ариқ-зовурлар ва ирригация шохобчаларини вужудга келтириб, ерни текислашга эътибор берилса бас. Совхозда бу йил баҳорда 2500 гектар майдонга чигит, 1090 гектар ерга сабзавот, қовун-тарвуз, озуқабоп экинлар экилади. Шундай қилиб, бу йил хўжалик 3590 гектар майдонда деҳқончилик қилади.

Совхозда ташкилий тадбирлар тугалланди. Бу ерга деҳқончиликда катта тажриба орттирган Ўзбекистон ССР Олий Советининг депутати Т. Шарипов, олий маълумотли агроном Ю. Ф. Довбуш, Р. Равшанов, В. Ҳусейнов каби ишчан мутахассислар юборилди. Совхозда тўртта бўлим тузилди. Хўжалик коллективи бу йил давлатга 4400 тонна пахта, кўп миқдорда қоракўл тери, пилла, гўшт, сут, жун ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етказиб беришни мўлжалламоқда. Ҳозирги кунларда белгиланаётган тадбирлар ва амалга оширилаётган ишлар шу мақсадга қаратилган.

Бу ерда жуда катта ҳажмда капитал қурилиши, ирригация-мелиорация ишлари амалга оширилади. Жумладан, 560 минг сўмлик қурилиш-монтаж ишлари бажарилади. Бунга ҳозирнинг ўзидаёқ 676 минг сўм маблағ ажратилди. Собиқ «Когон» совхозининг марказий усадьбаси кенгайтирилиб, ободонлаштирилади ва янги совхоз ихтиёрига ўтказилади. «Когон» совхозининг янги марказини вужудга келтириш учун эса бир миллион сўмдан кўпроқ маблағ сарфлаш кўзда тутилмоқда.

«Олот» совхози эса Қоракўл районидаги Комсомолобод массивида вужудга келтирилади. Бу хўжаликка жами 7180 гектардан ортиқ майдон бириктиб қўйилади. Шу жумладан, 4050 гектар ер бу йил баҳордан ўзлаштирила бошланади. Бунинг учун етарли миқдорда техника, ишчи кучлари ва бошқа моддий ресурслар сафарбар этилади. «Олот» совхози 1970 йилга бориб 2500 гектар ерга чигит экади ва давлатга 4000 тонна пахта сотади. Беш йилликнинг охиригача совхоз қурилишига жами беш миллион сўмдан зиёд капитал маблағ сарфлаш мўлжалланмоқда. Шундай қилиб, «Олот» совхози Аму-Бухоро канали сувидан баҳраманд бўлган ҳолда республикамиздаги йирик, кўп тармоқли хўжаликлардан бирига айланади.

Областимизда ҳали ишга солинмаган резервлар, фойдаланилмай ётган унумдор ерлар кўп. Аму-Бухоро машина каналининг иккинчи навбати қурилиб, фойдаланишга берилгач, Қизилтепа яқинидаги Малик чўли, Қўшчи массивидан яна бир неча минг гектар қўриқ ер ўзлаштирилиб, пахтачиликни юксалтиришга хизмат қилдирилади.

Биз КПСС Марказий Комитетининг октябрь Пленуми қарорларини амалга ошира бориб, қўриқ ерларни ўзлаштириш ҳисобига бошқа совхозларда ҳам янги пахтачилик бригадалари, бўлимлари ташкил этиш мақсадида тинмай изланмоқдамиз, ички резервларни қидириб топмоқдамиз ва ишга солмоқдамиз. «Октябрь 50 йиллиги», «Ромитан», «Қизилработ» совхозларида, Ғиждувон районидаги Қўшчи массивида бу йил 700 гектардан ортиқ қўриқ ер ўзлаштирилиб, қишлоқ хўжалик оборотига киритилади. Унинг 200 гектарига пахта, 400 гектарига шоли ва қолганига сабзавот, полиз ҳамда турли озуқабоп экинлар экиш мўлжалланмоқда.

Қўриқ ерларни ўзлаштириш ва янги пахтачилик совхозлари ташкил этишни тезроқ тугаллаш учун интиляпмиз. Аммо бу соҳада айрим қийинчиликларга дуч келмоқдамиз. Янги совхозларда уй-жой, маданий-маиший бинолар қуриш, йўллар чиқариш ва кўприклар қуриш жуда муҳим аҳамиятга эга. Шунга қарамай, бу масала муаммо бўлиб қолмоқда. Ана шу каби ишларни амалга ошириш мақсадида бундан икки йил муқаддам областимизда Ўзбекистон ССР Қишлоқ қурилиши министрлигининг 20-тресты ташкил этилган эди. Трест раҳбарлари «ўз фаолиятлари»ни маъмурий бинолар қуришдан бошлашди. Бироқ Қизилқумдаги мавжуд хўжаликларнинг объектларини қуришни исташмаяпти.

Шу муносабат билан айрим мисолларни келтираман. Трест бошлиғи ўртоқ А. Маҳмудов 1968 йили область совхозларида 1 миллион 63 минг сўмлик қурилиш ишларини бажариб бериш ҳақидаги шартномага қўл қўйган эди. Бироқ, амалда атиги 750 минг сўмлик қурилиш ишлари бажарилди холос. Фақат биргина «Бухоро» совхози бўйича 438500 сўм ўрнига 300 минг сўмлик иш бажарилди. Бундай кўнгилсиз аҳвол бошқа совхозларда ҳам содир бўлди.

Яқинда ўртоқ Маҳмудовга мурожаат қилиб янги совхозлар ташкил этилиши муносабати билан 1969 йилда 2 миллион 380 минг сўмлик қурилиш ишларини бажариб беришни илтимос қилдик. Бироқ, ўртоқ Маҳмудов совхозларнинг объектлари шаҳар, район марказларидан узоқ бўлганини баҳона қилиб, фақат 700 минг сўмлик иш бажариб беришга қурби етажагини айтди. Бундан ташқари, у илгари шартнома қилиб қўйилган қурилиш объектларини узоқ масофада бўлгани учун қайтариб беражагини айтмоқда. Хўш, қўриқ ерлардаги қурилишларни, Қизилқум совхозларидаги касалхоналар, мактаблар, клублар, уй-жойларни қишлоқ қурилиши тресты бажармаса бошқа қандай ташкилот бажарар экан! Қишлоқ қурилиши министрлигининг, унга қарашли трестнинг раҳбарлари масаланинг моҳияти ва аҳамиятини тўғри тушуниб, янги совхозларда зарур объектлар қурилишини тезлаштирадилар деб ишонамиз.

КПСС Марказий Комитети октябрь Пленуми қарорларини ўзларининг жанговар программаси деб тушунган Бухоро области совхозларининг пахтакорлари, чорвадорлари, мутахассислари беш йилликнинг тўртинчи йили топшириқларини муддатидан илгари бажариб, доҳиймиз В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигини муносиб кутиб оладилар. Бунинг учун барча шарт-шароитлар мавжуд.

Н. ЗУЛФИДДИНОВ,
Бухоро область совхозлар трестининг директори.

Қорақалпоғистон АССРнинг Устюрт ясси тоғлиги ва Қозоғистон чўллари орқали Қўнғирот — Макат темир йўл магистрали ўтади. Мана шу магистрал фойдаланишга топширилиши билан Ўрта Осиёнинг Совет Иттифоқи марказий районлари билан темир йўл алоқаси 1000 километр қисқаради. Қўнғиротдан шимоли-ғарб томонга 250-қурилиш-монтаж поезди коллективи йўл қуриб бормоқда. Улар кетидан пешма-пеш рельслар ётқизиляпти.

Бу магистрал фақат транспорт алоқасидагина эмас, балки Қозоғистон ва Қорақалпоғистон АССРнинг яримчўл районлари экономикасини юксалтиришда ҳам муҳим роль ўйнайди. Магистралнинг фойдаланишга топширилган участкаларида Ўрта Осиё — Марказ газопроводининг иккинчи навбати қурилишига юклар ташилмоқда. Магистрал беш йиллик охирида қуриб тамомланади. Суратда: янги пўлат магистралга улкан звеноларни ётқизиш пайти.

А. Горокрин фотоси. (ЎзТАГ).

ЙИЛЛИК ПЛАН МУДДАТИДАН ИЛГАРИ

«Совет Ўзбекистони» мухбирлари хабар қиладилар:

Андижон районидаги Охунбобоев номли колхоз чорвадорлари давлатга пландаги 50 тонна ўрнига 58 тонна бўрдоқи гўшти топшириб, йиллик планни ошириб бажардилар. Бу муваффақиятга эришишда Абдураҳмон Қодиров раҳбарлик қилаётган бўрдоқичилик пункти коллективининг хизмати каттадир. А. Пўлатов, Х. Тешабоев, К. Аҳмедов каби бўрдоқибоқарлар айниқса яхши меҳнат қилишди.

◆

Бўз районидаги «Партия съезди» колхозининг чорвадорлари ҳам В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигини муносиб кутиб олиш учун бошланган мусобақага қўшилиб, катта ғалабани қўлга киритдилар. Гўшт тайёрлаш йиллик плани бажарилди. Тайёрлов пунктларига 13 тонна бўрдоқи гўшти топширилди. Бу, пландагидан 4 тонна кўпдир.

А. ҚУРОНБОЕВ.

◆

Каттақўрғон районидаги Энгельс номли колхоз бўрдоқи гўшти ҳисобига давлатга гўшт сотиш йиллик планини бажарди. 44,3 тонна гўшт тайёрланди. Шунингдек, Хатирчи районидаги Ленин номли колхоз ҳам давлатга 57 тонна гўшт топшириб, бу соҳадаги йиллик топшириқни бажарди.

Л. ЭРГАШЕВ.

ЯНГИ ДВИГАТЕЛЬ

Андижондан хушхабар олинди. Шаҳардаги «Электродвигатель» заводида янги хил маҳсулот ишлаб чиқариш ўзлаштирилди. «ДП-80» маркали бундай двигателлар мамлакатда биринчи марта шу ерда ишлаб чиқарилмоқда. Бу ускуна Харьков конструкторлари томонидан лойиҳалаштирилган. Илгари фойдаланиб келинган электр двигателларга қараганда янги маркадагиси 15 ҳисса узоқ хизмат қила олади.

Беш йилликнинг тўртинчи йилида завод коллективи бундай двигателлардан камида 2 мингтасини ишлаб чиқаради. Улар паррандачилик фермаларида жуда қўл келади.

ИДЕОЛОГИЯ ХОДИМЛАРИНИНГ ЎҚУВИ

КПСС Марказий Комитетининг қарорига биноан 7 январда иттифоқдош республикалар Компартиялари Марказий Комитетлари, КПСС ўлка ва область комитетларининг идеология масалалари билан шуғулланувчи секретарларининг ойлик курслари очилди. Курсларнинг қатнашчилари КПСС тарихи, фалсафа, экономика, идеология ишининг практикасидан туркумли лекция тинглайдилар.

Курсларни КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, КПСС Марказий Комитетининг секретари П. Н. Демичев кириш нутқи сўзлаб очди.

Дастлабки лекцияларни академик Г. П. Францов билан СССР Педагогика фанлари академиясининг ҳақиқий аъзоси Д. И. Чесноков ўқидилар.

Венадаги совет элчихонасида қабул маросими

ВЕНА, 8 январь. (ТАСС). Австрия Компартияси XX съезди ишларида қатнашган КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов (делегация раҳбари) ва КПСС Москва область комитети иккинчи секретари В. С. Полутинлардан иборат КПСС делегациясининг Венада бўлганлиги муносабати билан СССРнинг Австриядаги элчиси Б. Ф. Подцероб кеча қабул маросими ўтказди.

Қабул маросимида Австрия Коммунистик партияси Марказий Комитетининг аъзолари, АКП ўлка ташкилотларининг намояндалари, Австрия коммунистлари XX съезди ишларида қатнашган коммунистик ва ишчи партиялар делегацияларининг аъзолари, социалистик мамлакатларнинг элчилари ҳозир бўлдилар.

Қабул маросими самимий дўстона вазиятда ўтди.

КПСС ДЕЛЕГАЦИЯСИНИНГ ЧЕХОСЛОВАКИЯДА БЎЛИШИ

ПРАГА, 8 январь. (ТАСС ва «Правда» мухбирлари). Чехословакия Коммунистик партияси Марказий Комитетининг таклифига биноан Чехословакияда меҳмон бўлиб турган КПСС делегацияси кеча икки группага бўлиниб, Ғарбий Чехия ва Шарқий Чехия областларига борди. Делегациянинг КПСС Марказий Комитети секретари К. Ф. Катушев бошчилигидаги қисми Чехословакия Социалистик Республикасидаги совет элчиси С. В. Червоненко ҳамроҳлигида кеча Пльзенда бўлди.

Делегациянинг КПСС Марказий Комитети аъзоси, СССР ташқи ишлар министрининг биринчи ўринбосари В. В. Кузнецов бошчилигидаги иккинчи қисми Шарқий Чехия областининг маркази Градец — Краловага борди.

Делегация кечқурун Прагага қайтиб келди.

ШАҲАР ТЕМАСИДА

КЎЧАЛАРНИ ҚОР БОСГАНДА

— Пойтахтимизда кўчаларини қор босган. Бундай пайтларда чаққон пиёда-ю, абжир шофер ҳам равон юра олмаслиги аниқ, — дейди, биз билан суҳбатда Тошкент шаҳар ижроия комитети ободонлаштириш бошқармаси бошлиғи Ш. Исломов. — Лекин шаҳар кўчалари ва майдонларини қордан тозалаш учун барча чора ва тадбирларни кўрмоқдамиз. Бунинг учун 17 бульдозер, 25 автогрейдер ва кўча супургич машиналари, иккита махсус қум сепадиган ва еттита қум ташийдиган машиналар ажратганмиз. Шаҳардаги 80 дан зиёд катта кўчалар ва 10 га яқин майдонлардаги қорларни сидириш ва тўплаш ишларини 70 машина бажаради. Тўпланган қорларни эса, 175 машинада шаҳар чеккасига ташилади. Транспортнинг бемалол юриши учун кўчаларга 250 кубометр қум ва 4 тоннадан кўпроқ туз сепилади.

Шу кунларда қор тозалаш ишларига 5 мингдан зиёд ишчи кучи жалб қилинган.

Х. НОСИРОВ.

ҚИЙИНЧИЛИКЛАР ЧЕКИНМОҚДА

Бу йил республикамизда, шу жумладан Тошкентда қиш ҳар қачонгидан қаттиқ келди. Устма-уст қор тушди. Кечалари 20 даражадан ортиқ, кундузлари 15-18 даража ва ундан ортиқ ҳам совуқ бўлди. Лекин бу йил қишга яхши тайёргарлик кўрилмаганлиги сезилиб қолди. Айниқса иситиш яхши йўлга қўйилмаган, турар-жой массивларида маданий-маиший хизмат муассасаларида, ўқув юртларида совуқ қаттиқроқ сезилди.

Пойтахт партия, совет ва хўжалик ташкилотлари шаҳарда юз берган бу аҳволни бартараф қилиш учун дарҳол шошилинч чора ва тадбирлар кўрдилар. Уй-жой, маданий-маиший муассасалар, ўқув юртлари биноларини иситишни яхшилаш мақсадида Тошкент ТЭЦига келадиган совуқ сув миқдори анча кўпайтирилди. Натижада иссиқ сув етказиб бериш имконияти туғилди. Ҳарорат ва босим ҳам анча ошди.

Иситиш тармоқларининг ишчилари кеча-ю кундуз меҳнат қилмоқдалар. Уларнинг фидокорона меҳнатлари зое кетмади. Қисқа вақт ичида анча ишлар амалга оширилди.

Шуни айтиш кифояки, 3 январда шаҳарда 10 мингдан ортиқ квартира иситилмаган бўлса, ҳозир вақтинча иситилмаётган квартиралар сони кескин камайди. Бундан ташқари, маиший эҳтиёжлар учун газ бериш анча кўпайтирилди, электр ёрдамида иситиш йўлга қўйилди.

Шу кунларда ТЭЦ да қўшимча қувватлар ишга туширилмоқда. Бу эса иситиш учун берилаётган иссиқ сувларни деярли 50 процент кўпайтириш имкониятини яратади.

Кўпгина кварталларда иситиш тармоқларини ишга тушириш ва созлаш ишлари кеча-ю кундуз олиб борилмоқда. Қурилиш ва монтаж ташкилотлари бир қанча саноат корхоналари «Узтеплосеть» ва уй-жой коллективларига ёрдамга келдилар.

Бироқ, тошкентликларнинг ўзлари совуққа қарши курашга бир ёқадан бош чиқариб киришмасалар, бу тадбирлар ҳам кўзланган натижани бермаслиги мумкин.

Уй-жойлар, маданий-маиший муассасалар, ўқув юртлари биноларининг яхши иситилмаётганлигига қонунга хилоф равишда иссиқ сувдан рўзғор эҳтиёжлари учун фойдаланилаётганлиги ҳам сабаб бўлмоқда. Иссиқ сув билан таъминлаш системаларига ўзбошимчалик билан қўл уриш бирданига бир неча уйни иситишни издан чиқармоқда. Бундай ҳолларга чек қўйиш зарур. Бунга йўл қўйган шахсларни тегишли қонунга мувофиқ жазолаш лозим. Чилонзор райони аҳолиси алоҳида интизом ва чидам намунасини кўрсатди. Улар иссиқ сувни исроф қилаётган кишиларни тартибга чақириб туришибди. Совуқ сувни тежаб сарфлашга эришилмоқда. Чилонзорликлар кўча ва йўлкалар қорини ўзлари курамоқдалар.

Бундан ташқари, уй-жой бинолари, ўқув юртлари бинолари ва маданий-маиший муассасалар биноларининг ойналари атрофини қоғоз билан бекитиш, эшикларнинг ёриқларини ҳам бекитиш керак. Бу биноларнинг исишига яхши ёрдам беради. Жамоат ташкилотлари эса мактаблар, касалхоналар, болалар муассасаларини оталиққа олиб, уларда нормал иш шароит яратишга кун сайин кўз-қулоқ бўлиб туришлари лозим. Ана шу тадбирларнинг ҳаммаси амалга оширилса, совуқ албатта чекинади.

ФАН — ИШЛАБ ЧИҚАРИШГА

СУВ ОСТИ ГЕНЕРАТОРИ

Озарбайжон Фанлар академиясининг физика институтида денгиз иншоотларини коррозиядан ҳимоя қилишга мўлжалланган ажойиб сув ости ярим ўтказгич генератори яратилди. Нефть билан биргалашиб чиқадиган арзон газ ёқиб ишлайдиган генератор денгиз нефть қувурлари, эстакадалари, минораларини коррозиядан пухта сақлайди.

Сув ости иншоотларини коррозиядан ҳимоя қилиш 1968 йилда Озарбайжон Фанлар академиясининг олимлари бажарган кўп илмий тадқиқот ишларининг биридир.

Бокуликлар лойиҳаси бўйича Новокуйбишев нефть химияси комбинатида қурилган установка сифати яхшиланган дизель ёнилғиси билан мусаффо парафин ишлаб чиқаради. Физика институти бунёд этган гипотермик ярим ўтказгич аппарат жуда яхши бўлиб чиқди. Мамлакатимиздаги кўпдан-кўп клиникаларнинг хирурглари, травмотологлари ва урологлари бу аппаратдан муваффақият билан фойдаланмоқдалар.

Боку.

АВТОМАТЛАР ОИЛАСИГА ЯНГИ АЪЗО

Белоруссия Фанлар академиясининг техника кибернетикаси яратган чизма автоматлар оиласи график информацияни оператив тарзда акс эттирувчи электр қурилмаси билан тўлдирилди. Янги аппарат ҳисоб машинаси тайёрлаган график ёки схема тасвирини қарийб бир лаҳзада секунднинг бир неча улушлари онида кўрсатади ва уни ўз экранида керакли вақтда сақлаб туради.

Мураккаб чизмаларни муфассал кўрмоқ учун унинг қурилмасида электрон лупа ҳам ўрнатилган. Оператор конструктор истаса мана шу лупа ёрдамида тасвирнинг ҳар қисмини ёрдамчи экранда катталаштирилган масштабда кўриши мумкин.

Техника фанлари кандидати Е. В. Днепровский билан инженер К. П. Парво ишлаб чиққан бу янги аппарат инженерлар ва техниклар меҳнатини енгиллаштиради ва тезлаштиради. Чизма график қурилманинг ички муктор «хотираси» бор, исталган электрон ҳисоб машинасига уланиши шунингдек кўп пультли информацион ҳисоблаш системаларида фойдаланилиши мумкин.

Минск.
(ТАСС мухбири).

БУХОРО ОБЛАСТЬ ПАРТИЯ ТАШКИЛОТЛАРИДА

В. И. ЛЕНИН МЕРОСИНИ ЎРГАНМОҚДАЛАР

● Бухоро шаҳар партия комитети бошланғич партия ташкилоти секретарлари учун В. И. Ленин ўқишлари ташкил этди. Тингловчилар доҳий туғилган куннинг 100 йиллиги олдидан унинг бой меросини янада кенг ва чуқурроқ ўрганишга интилмоқдалар.

Бу ерда Бухоро Давлат педагогика институтининг малакали ўқитувчи ҳамда олимлари «В. И. Ленин ва ҳозирги шароитда идеология кураши», «В. И Ленин ва Шарқ халқларининг тақдири», «В. И. Лениннинг «Туркистондаги коммунист ўртоқларга» мактуби тўғрисида» деган темаларда мазмунли лекциялар ўқидилар. Доҳий меросини ўрганувчилар В. И. Ленин ғояларининг жаҳоншумул тантанасини атрофлича билишга, устозининг назарий меросини чуқур таҳлил қилишга кўпроқ аҳамият бермоқдалар.

КОММУНИСТЛАР ЎҚИШИ

● — Районингизда ўрта маълумоти бўлмаган коммунистлар қанча? Уларни ўқитиш қандай ташкил этиляпти?

Областдаги район партия ташкилотларида бўлсангиз ана шундай саволларга аниқ жавоб топасиз. Ҳозир биргина Навоий район партия ташкилотларида 600 дан ортиқ қишлоқ коммунистлари ўрта мактаблар қошидаги махсус синфларда ўқимоқдалар. Охунбобоев номли, «Коммунизм», Свердлов номли, «Бухоро» каби ўндан ортиқ колхозлардаги ўрта мактабларда 30 га яқин махсус синфлар очилди.

Мазкур мактабларда асосан 50 ёшгача бўлган (ўрта маълумоти бўлмаган) коммунистлар билим ва малакасини оширмоқда.

Коммунистларнинг ўқиши, шунингдек, областнинг Ғиждувон, Қоракўл, Бухоро, Ромитан районларида ҳам яхши йўлга қўйилган. Ҳамма жойда коммунистлар ленинча билимларни пухта эгаллашга интилмоқдалар.

ШАХСИЙ МАЖБУРИЯТЛАР

● Қоракўлдаги пахта тозалаш заводи қошидаги «Хурмат тахта»да янги номлар пайдо бўлди. Уларнинг кўпчилиги серғайрат коммунистлар, коммунистик меҳнат зарбдорлари. Ёқуб Қутлиев партия йиғилишида сўзга чиққанда, доҳий В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллиги шарафига қуйидагича шахсий мажбуриятни қабул қилган эди: беш йиллик топшириғини тўрт ярим йилда бажариш, хом ашёни тежаб-тергаб сарфлаб, қўшимча 15 минг сўмлик маҳсулот ишлаб чиқариш, бешта шогирд тайёрлаш, кўплаб электр энергияни иқтисод қилиб қолиш ва ҳоказо. Ёқуб Қутлиев ҳозирги кунда шу йилнинг март ойи ҳисобига меҳнат қилмоқда. Мажбуриятлар ошириб бажариляпти.

Корхона «Хурмат тахта»сига Ражаб Тошев, Сора Машарипова, Марҳабо Илёсова, Каромат Аҳмедоваларнинг ҳам номлари битилган. Дарҳақиқат, улар корхона машъаллари, ишлаб чиқариш новаторларигина эмас, моҳир ихтирочи ва рационализаторлар ҳамдир. Уларнинг ҳар бири шахсий мажбурият олганлар. Шундай қилиб, заводда ҳозир меҳнат унумдорлиги 2,2 процент ўсди. Маҳсулот сифати яхшиланиб, таннархи арзонлашди.

НАВБАТДАГИ МАШҒУЛОТДА...

● Область партия комитети қошида партия, совет раҳбар ходимлари учун ташкил этилган китобхонлар конференциясини обком секретари У. Қамолов кириш сўзи билан очди. Бу ерда машҳур совет ёзувчиси М. Шолоховнинг «Очилган қўриқ» романи ҳақида чуқур, ҳар томонлама мунозара ва муҳокама бўлди. Бухоро район партия комитетининг биринчи секретари А. Г. Давидянц, область социал-таъминот бўлимининг мудири М. Эргашева ва бошқа ўртоқлар асар ҳақида атрофлича фикр юритдилар.

Машғулот охирида бу ерга тўпланган партия, совет раҳбар ходимлари олдида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ҳузуридаги Партия тарихи институтининг директори, тарих фанлари доктори, профессор М. Ваҳобов Бухоро партия ташкилотининг 50 йиллиги олдидан қизиқарли лекция ўқиди.

Т. НАЗИРОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

Тошкент тепловоз депосида ўз меҳнати ва ижодкорлиги билан намуна кўрсатаётган кишилар кўп. Федор Иванович Пресняков ҳам 34 йилдан буён поезд бошқараётган моҳир машинистлардан. Ветеран темир йўлчининг меҳнати муносиб тақдирланган. Унинг кўксини Меҳнат Қизил Байроқ ордени, медаллар, «Фахрий темир йўлчи» значоги безаб турибди. Суратда: моҳир машинист Ф. И. Пресняков ўзи тарбиялаб етиштирган машинистлар билан.

Р. Шамсиддинов фотоси. (ЎзТАГ).

Суратда: Янгийўл кондитер фабрикасининг ачитқи тайёрлаш цехи илғор ишчиларидан Ҳ. Абдуллаев ва Н. Рябко ўртоқлар. Улар ўтган йил топшириқларини муваффақиятли бажариб, янги йилнинг дастлабки кунлариданоқ ғайрат билан меҳнат қилмоқдалар.

Чирчиқ трансформатор заводининг серғайрат ишчиси ўртоқ В. Орехов ҳар сменада планга қўшимча маҳсулот ишлаб чиқармоқда. Суратда: ана шу пешқадам ишчини кўриб турибсиз.

А. Тўраев фотолари.

ЁШ ТАЛАНТЛАР

САНЪАТИМИЗ ИСТИҚБОЛИ

Халқ орасидан етишиб чиққан минглаб талантларимиз театр ва концерт залларининг гуллари, уларнинг порлоқ келажаги бўлиб қолдилар. Шунинг учун ҳам партия ва ҳукуматимиз халқ талантларига доимо ғамхўрлик қилиб келмоқдалар.

Воҳамиздаги ҳар бир районда талантларни бирлаштирган драм коллективларни, бадиий ҳаваскорлик тўгаракларини учратиш мумкин. Айни пайтда шаҳар ва район маданият уйларида, ўқув юртлари, мактабларда, саноат корхоналари, муассасалар, колхоз ва совхозларда 11 драм коллектив, 243 жойда бадиий ҳаваскорлик тўгараклари ишлаб турибди. Шаҳрисабз шаҳрида ташкил этилган халқ театри коллективи томошабинларни хурсанд этиб келаётир. Бу ижодий коллектив Ўзбекистон ССР бадиий ҳаваскорлик республика фестивалининг лауреати бўлди. Халқ талантларига Шаҳрисабз шаҳри ва районида айниқса катта эътибор берилаётир. Мазкур шаҳар ва районда 6 драм коллектив ва 57 тўгарак ижодий иш олиб бормоқда. Чироқчи районидаги 52 бадиий ҳаваскорлик тўгарагида 650 га яқин киши фаол иштирок этаётир.

Шуниси қувончлики, халқ талантлари сафи умидли ёшлар ҳисобига тез ўсмоқда. Бадиий ҳаваскорлик тўгараклари ўзлари тайёрлаган концерт ва спектакллари билан корхоналар, колхоз ва совхозлар, узоқ чорва яйловлари меҳнаткашларини хушнуд этаётирлар. Қарши Давлат педагогика институти, Шаҳрисабз район маданият бўлими ва Шаҳрисабз шаҳридаги «Ҳужум» бадиий ҳунармандчилик фабрикаси, Фурқат номли ўрта мактаб, Қарши педагогика билим юрти қошидаги коллективлар хизматидан область меҳнаткашлари хурсанд бўлмоқдалар.

Халқ талантлари репертуарлари янги замонавий асарлар билан бойиб бораётир. Масалан, Шаҳрисабз шаҳар халқ театри маҳаллий автор Қамар Нажимовнинг «Саидхон эшоннинг кирдикорлари» пьесасини саҳнага қўйди. Қарши шаҳридаги Охунбобоев номли педагогика билим юрти драм коллективи Комил Яшин ва Амин Умарийларнинг «Ҳамза» драмасини саҳналаштирди.

Лекин, бадиий ҳаваскорлик ишини ҳамма ерда ҳам кенг қулоч ёйган деб айтиш қийин. Шу сабабли область бадиий ҳаваскорлик тўгараклари ишини ривожлантириш ва репертуарларини яхшилаш мақсадида район маданият бўлимларининг иши қайта ўрганилиб, яқинда область маданият бошқармасининг советида атрофлича муҳокама этилди. Жумладан, Косон районида бадиий ҳаваскорлик ишига раҳбарлик юзасидан қабул қилинган қарор областдаги ҳамма районларда кенг муҳокама қилиниб, бу соҳага эътибор кучайтирилди.

Бадиий ҳаваскорлик коллективлари область ва республика кўрикларига яхши тайёрланган ҳолда қатнашиб келмоқдалар. Шаҳрисабз шаҳар, Қамаши, Чироқчи ва Ғузор район маданият уйларининг коллективлари республика кўрикларида айниқса яхши натижаларга эришдилар. Халқ талантларининг Қарши шаҳрида ўтказилган область фестивали чинакамига санъат байрамига айланди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва республика Министрлар Советининг «Қишлоқ жойларда маданий-оқартув муассасалари шохобчаларини кенгайтириш ва уларнинг ишини яхшилаш чоралари тўғрисида»ги қароридан сўнг жойларда ишлар янада авж олиб кетди. Бадиий ҳаваскорлар сафи кенгайди. Ҳозирги кунгача йигирмадан ортиқ маданий-оқартув муассасалари — ўқишхоналар, қишлоқ клуби, қишлоқ маданият уйига айлантирилди. Ана шу жойларда қисқа вақт ичида етти бадиий ҳаваскорлик коллективи ташкил топди. Бу коллективлар 190 дан ортиқ талантни ўз атрофига бирлаштиради.

Қишлоқ бадиий ҳаваскорлик тўгаракларининг, драм коллективларининг аъзолари малакали санъат ходимлари билан учрашишни истайдилар. Лекин шуни айтиш керакки, Маданият министрлиги коллегиясининг профессионал санъат ходимлари, театр, филармония ва бошқа концерт ташкилотларининг ҳаваскорлик коллективларига оталиқ қилиш ҳақидаги қарори мутлақо бажарилмаётир.

Областимизда бўлаётган республика ижодий ташкилотларининг вакиллари, Давлат филармонияси концерт бригадалари, республика театрларининг санъаткорлари бирор марта бадиий ҳаваскорлик тўгаракларига бориб улар билан суҳбатлашмайдилар, уларнинг санъатга бўлган иштиёқларини оширишда ёрдамлашмайдилар. Биз санъат усталари республиканинг узоқ шаҳар ва районларида бўлган вақтларида, фақатгина ўз бурчларини концерт беришдан иборатгина деб билмай балки ҳаваскорлик коллективлари ишлари билан ҳам танишиб, уларга ўз маҳоратлари ҳақида сўзлаб бериб, оталиқ учрашувларини ўтказишларини жуда-жуда истардик.

Областларда рақс ўргатувчи мутахассисларнинг камлиги назарда тутилиб, Маданият министрлиги республика Театр жамияти билан биргаликда балетмейстерлар тайёрлаш масаласини кўриб чиқсалар фойдали бўларди.

Республика маданий-оқартув билим юрти, педагогика билим юртлари ва педагогика институтларида музика ўқитилиши программаларини қайта кўриб чиқиш Ўзбекистон ССР Олий ва ўрта махсус таълим министрлигидан сўралса, бизнингча яхши бўларди. Токи, битириб чиқувчилар бадиий ҳаваскорлик коллективларига бошчилик қила билсинлар.

Областимизда санъатга зўр иштиёқ қўйган талант эгалари кўплаб топилади. Район, шаҳар, қишлоқ маданият уйлари ва клуб ходимларининг асосий вазифалари ана шу санъат мухлисларини тўплаб, бадиий ҳаваскорлик коллективларига бирлаштириш, уларнинг ижрочилик маҳоратларини оширишдан талантларни қунт билан тарбиялаб боришдан иборат.

Ш. ХИДИРОВ,
Қашқадарё область халқ ижоди уйининг директори.

ХАТЛАРГА ОБЗОР

ҚИШЛОҚ ВРАЧИ

«Ёзёвонлик қишлоқ врачи А. Ҳакимов яқинда СССР Медицина фанлари академиясида «Колхозчи пиллачиларнинг меҳнат гигиенаси ва саломатлиги масалалари» деган темада муваффақият билан кандидатлик диссертациясини ёқлади. СССР Медицина фанлари академиясининг мухбир аъзоси профессор А. Минх раислигида ўтган илмий советда атоқли олимлар сўзга чиқиб, А. Ҳакимов олиб борган илмий ишга юқори баҳо бердилар».

«Марғилон ҳақиқати» газетасининг ходими А. Шукуров редакциямизга ана шу қувончли воқеа ҳақида хабар қилган. Чиндан ҳам ҳаётимизнинг ғоят бойлиги, гўзаллиги, нафосати қишлоқ ва ишчи мухбирларнинг қўлига қалам тутқазиб, давримиз нашъасини тараннум этишга ундаяпти, даъват этяпти. Ҳар куни редакциямизга келаётган юзлаб хатларнинг асосий мавзуи турмушдаги хил-ма-хил янгиликлар ва ютуқларни, юксак ахлоқли кишиларимизнинг одамийлиги, меҳнатсеварлиги ва ғайрат-шижоатларини акс эттиришга бағишланган. Республикамиз фани қўлга киритаётган катта-кичик ютуқлар ҳақида ҳикоя қилувчи хатлар ҳам анчагина.

Бир гуруҳ хатларда эса республикамиз мактабларида, олий ўқув юртлари ва илмий-тадқиқот институтларида, умуман маданият ва фан муассасаларида доҳиймиз В. И. Лениннинг 100 йиллик юбилейини муносиб кутиб олиш учун хилма-хил тадбирлар кўрилаётгани акс эттирилади. «Пионер ва комсомолларимиз, — деб ёзади Хўжаобод районидаги 40-мактаб директори ўртоқ Эргашев, — Владимир Ильичнинг коммунизмда яшашни ўрганиш учун жамият ҳаётида актив қатнашиш, ҳамиша ва ҳар доим, ҳар бир ишда жамиятимиз, халқимиз, давлатимиз манфаатларини ҳимоя қилиш ҳақидаги чақириқларини дилга жо қилган ҳолда, «Лениндек ўқиш, Лениндек яшаш, Лениндек ишлаш» шиори остида қунт билан фан асосларини ўрганмоқдалар. Болаларимизнинг бу йилги мавсумда «Россия» колхози далаларига чиқиб, 125 тоннадан зиёд «оқ олтин» териб берганликлари доҳиймиз Ильич васиятлари руҳида тарбияланаётганликларига ёрқин мисолдир».

Республикамиз ўқувчилари, студентлари, маданият ходимлари ҳаётига, турмушига, меҳнатига бағишланган хат-хабарлар ҳам редакциямизга тўхтовсиз келиб турибди.

Москвалик Э. Бройтман редакцияга йўллаган «Совет Шарқи музикаси ҳақида китоб» деган корреспонденциясида ўзбек музикасининг Октябрдан сўнг катта юксалиш йўлига кирганлиги ҳақида фикр юритади. «Советский композитор» нашриётида чиқарилган В. Виноградовнинг юқоридаги китоби турли даврлардаги ўзбек композиторлари ижодини таҳлил қилишга бағишланган.

Редакциянинг фан, мактаб ва олий ўқув юртлари бўлимига келаётган хат-хабарларнинг мавзуи ниҳоятда кенг. Тошкент областида яшовчи ҳаваскор мухбирлардан Ш. Ҳакимов, Н. Ахророва, А. Абдумўминов, наманганлик Ж. Саидаҳмедов, Л. Шарипов, Самарқанд областидан Д. Нурмаматова, Р. Жалилова, бухоролик А. Эргашев, Фарғона областидан Х. Аҳмедов ва бошқа юзлаб қишлоқ ва ишчи мухбирларининг хабарлари мазмунан бой ва гўзал турмушимизнинг ўткир бир қиррасини баён этиб беришга бағишланган.

Одатда хатларни — ҳаёт ойнаси, дейиш журналистларга одат бўлиб қолган. Дарҳақиқат, шундай. Юзлаб, минглаб авторлардан келаётган хатларни диққат билан ўқиб чиққан ҳар бир киши шу фикрга қўшилиши шубҳасиз.

ДУНЁЛАРНИНГ ЯҚИНЛАШУВИ

ТАСС ИЛМИЙ ОБЗОРИ

ЕРНИНГ ИККИНЧИ МАРТА КАШФ ЭТИЛИШИ

БИЗ ОЛАМНИНГ бошқа дунёларини билиб борар эканмиз даставвал жонажон планетамиз — Ер билан яқинроқ танишамиз. Мен бир фотосуратни кўрар эканман, таниқли олимимиз айтган мана шу сўзлар ёдимга келди. Бу фотосурат — Ернинг қиёфаси эди. «Зонд-5» автомат станцияси Ой атрофини айланиб учгач, орқага қайтаётганида унинг фотокамераси мана шу суратни олганди. 90 минг километр баландликдан туриб олинган бу сурат ниҳоятда равшан эди. У космосда аппарат орқали олиниб, Ерга етказиб келтирилган биринчи фотосурат эди.

Суратдан кўз узиш қийин. Нега шундай? Бунда бизни ҳаяжонлантирувчи нарса нима? Эҳтимол бизни қопқора қитъалар билан оппоқ булутларнинг чиройли алмашуви ҳайратга солаётгандир? Йўқ, бундай ҳам эмас. Суратнинг ғалатилиги, ҳатто афсонавийлиги шундаки, унда бирданига бутун Ер курраси акс эттирилган. Ана кўз ўнгимизда думалоқ уйғун, жонли планета бўлмиш Ер турибди.

«Зонд» аппаратлари Ер—Ой—Ер ўртасидаги жуда катта йўлдан дадил ўтиб, Ой атрофи фазоси тўғрисида жуда муҳим маълумотлар келтирди, Ойнинг ҳам Ернинг ҳам суратларини олди.

Ернинг космосдан туриб олинган суратларига қараб эркансиз, уйғонган ҳис-туйғуларингиз Ойнинг суратларига қарагандагидан кам бўлмайди. Бундай бўлиши тушунарли. Космонавтика даври биз учун Ерни гўё янгидан кашф қилди, Ернинг келиб чиқиши ва унинг бутун олам билан алоқасини билишга кўп янгиликлар киритди. Йўлдошлар Ер қобиғининг тузилиши тўғрисида, фойдали қазилмаларнинг ётган жойлари тўғрисида ахборот беради. Планетамизнинг булут қопламига «тепадан туриб назар ташлаш» метеорология йўлдошлари берувчи бебаҳо ахборотни анализ қилиш об-ҳавонинг шаклланиши тўғрисида янги тасаввурларга олиб келди. Қуёш—Ер алоқалари тўғрисида, Ернинг магнит майдони ва радиация белбоғлари тўғрисида кутилмаган кўп маълумотлар тўпланди.

Ер сингари Ой ҳам «Янгидан ўрганилган» осмон жисми бўлиб қолмоқда. Ҳозирги вақтда Ойнинг «бошдан оёқ» олингач суратлари Ернинг шундай тасвирларига нисбатан анча кўпроқ бўлиши мумкин.

Бизни ҳатто энг яқин планета — Венерадан ажратиб турувчи миллион-миллион километрга нисбатан Ойгача бориладиган йўл энди писанд бўлмай қолди. Қисқаси, башарти авиация илгари Ернинг айрим пунктлари ўртасидаги поёнсиз бўлиб туюлган масофаларни минимум даражага қадар келтирган бўлса, космонавтика планеталарни бир-бирларига яқинлаштирди...

Фан ўхшатишлар, қиёслашлар билан иш кўриши муқаррардир. Табиат қонунларининг маълум кўринишлари асосида янги-янги гипотезалар вужудга келади. Олимлар турли осмон жисмларининг хусусиятлари тўғрисида фактлар тўплар эканлар, уларга Ернинг таниш қиёфалари билан муштараклиги ёки фарқ қилиши нуқтаи назаридан туриб баҳо берадилар. Ҳозирча бизнинг планетамиз олам тадқиқотчилари учун эталон бўлиб қолмоқда. Эҳтимол, тез орада Ер космик жисмларнинг барча вариантлари учун бирдан-бир «контроль бирлик» бўлмай қолар. Муфассал ўрганиб чиқилган янги яқин объектлар пайдо бўлар, космосда бундан буён қилинган кашфиётлар шу объектлар билан «таққосланар»...

СИРТИГА ҚАРАБ БАҲО БЕРМА

ОЙ ВА ЕР тузилишидаги муштараклик ва тафовутларни тасвирловчи фактларни танлаб олишда икки хил йўналиш бор. Чет эл матбуотига суянадиган бўлсангиз америкалик мутахассислар Ой ва Ердаги тоғларнинг тузилиши сиртдан ўхшашлигига зўр эътибор бермоқдалар. Яқинда Техасда улкан Сьерра мадре кратери қолдиқларини тадқиқ этиш тўғрисидаги материаллар эълон қилинди. Шу муносабат билан Америка олими доктор Гарольд Мазурский Техас кратери (масалан Тихо кратери сингари) марказий тепаликка эга бўлган Ой кратерига кўп жиҳатдан ўхшаб кетишига яна бир бор эътиборни жалб этди. Бу сафар Сьерра мадре кратери тўғрисида берилган тафсилотларни назардан қолдириб бўлмайди. Бу кратернинг диаметри салкам 10 километрга боради. Нима учундир уни «буқанинг олайган кўзи» деб аташган ва у қуйи бур даври тахминан (100 миллион йил муқаддам) билан тўртламчи давр (миллион йил муқаддам) ўртасида бир вақтлар рўй берган улкан портлаш натижасида ҳосил бўлган деган фикр олға сурилган. Шу жойда вулқон портлаши бўлганми, ёки бу портлаш катта метеорид тушишининг натижасида юз берганлиги тўғрисида баҳслашиляпти холос. Мақола Ойдаги Тихо кратерининг ҳосил бўлиш сабаби билан Сьерра мадреда «буқанинг олайган кўзи»нинг дунёга келиш сабабини тенглаштиряпти.

Ой рельефининг турли қисмлари табиати тўғрисидаги мунозара бундан қарийб 100 йил аввал бошланган бўлсада, ҳозирги кунга қадар Ойдаги тоғлар на вулқон фаолияти натижасида келиб чиқиш тарафдорлари, на метеорит фаолияти натижасида (Ой юзининг бомбардимон қилиниши) келиб чиқиш тарафдорлари устун кела олганлари йўқ. Ер ва Ойнинг тузилишидаги сиртқи ўхшашлик методи бундан буён ҳам бирон муҳим самара бериши эҳтимолдан узоқ. Космосга учиш даврига қадар астрономия, астрофизика, геология ва геофизика қаноатланиб келишга мажбур бўлган идрокий қиёслаш — баён этиш методини бевосита космик эксперимент қатъий сиқиб чиқара бошлади.

Машҳур «чанг гипотезаси»нинг тақдирини эслатиб ўтайлик. Қалин чанг қатлами билан қопланган Ой тўғрисидаги тасаввур олимлар ва фантастик ёзувчиларни кўп йиллар овора қилди. Артур кларкнинг «Ой чанги» деган қизиқарли китоби Ой юзининг «чанг босганлигига» бўлган ишончни янада кучайтирди. Бизнинг «Луна-9» станциямиз Ойга эсон-омон қўниб чанг денгизига чўкиб кетмаганидан кейингина бу гипотеза тамомила чиппакка чиқди.

Осмон жисмлари тўғрисидаги янги фанда ҳозирги вақтда етакчи ўринни эгаллаган проблемалар — Ой юзини қум ёки шлак, метеоридлар ёки вулқонлар қоплаганлиги тўғрисидаги проблемаларнинг ўзидан иборат эмас. Совет олимлари осмон жисмларининг тузилишидаги ўхшашлик ва тафовут тўғрисидаги масалаларга жавоб қайтармоқчи бўлиб тобора кўпроқ химиявий анализ маълумотларга мурожаат этмоқдалар. Ер химияси тўғрисидаги фан сезилмаган ҳолда планеталар химияси тўғрисидаги фангача, геохимия эса, космохимияга қадар ўсиб борди.

ЖОНЛИ ВА ЖОНСИЗ НУРЛАР...

ҲОЗИРГИ ЗАМОН тадқиқотлари ҳодисаларни қамраб олишдан кўра унинг мағзини чақишга кўпроқ қаратилган. Ой ўрганилаётганда Ой жинсларининг гамма нурланиши асосий кўрсаткич сифатида олинди. Уни автомат станцияларнинг асбоблари қайд этарди. Нурланиш характерига қараб Ой юзи составининг асосий хусусиятлари тўғрисида фикр чиқариш мумкин. Геохимиклар автомат станциялар орқали олинган нурланиш спекторларини ўргандилар, таққосладилар, қиёсладилар. Дастлабки пайтларда олинган маълумотларнинг ҳаммаси — Ой билан Ернинг ўхшашлигини билдирар, Ой жинсларининг гамма нурланиш даражаси Ер қобиғининг худди шундай кўрсаткичларига яқинлашиб келар эди. «Ой тоши» ердаги базальт тошларга ниҳоятда ўхшаш бўлиб туюларди. Лекин шундай бўлса-да, Ой нурланиш спекторлари Ерникига ўхшамас, унда қандайдир сунъий, жонсиз баайни акс нур борга ўхшаб туюларди.

Бунинг сабаби тезда топилди. Ер қобиғи жинслари учун ўзининг нурланиши хос бўлса Ойдаги жинсларнинг нурланиши эса асосан у жинсларнинг юзига космик нурларнинг ташқи таъсири билан белгиланади. Ядро реакцияларини ва бунинг оқибатида чиқувчи гамма нурланишларни «бунёдга келтираётган» ҳам мана шу космик нурлардир. Гамма нурланишларнинг сиртқи кўриниши бир-бирига ўхшаб туюлса-да, нурланиш табиати бир-бирларидан мутлоқ бошқачадир. Чинакам ва сунъий нурни олиб кўрганингизда ҳам шундай бўлади. Улардан бири ички хусусий илиқ нури билан қавасингизни келтирса, иккинчиси бор-йўғи яхши жилолангани билангина эътиборингизни тортади. Ой моддасининг бевосита биохимик характеристикаларини биринчи бўлиб олган совет олимлари бутун Ой юзининг 90 проценти ўзига тушувчи космик нурланишларнигина қайтаради, дедилар. Демак, Ой территориясининг фақат 10 процентигина бутун Ерга хос хусусий табиий радиактивликка эга.

ҚОБИҚ — ПЛАНЕТА НИШОНАСИ

АКАДЕМИК А. П. Виноградов «Эндиликда ҳаммага яхши таниш бўлган думалоқ структурали Ой ландшафти ер типидаги барча планеталарда ҳам топилса керак» деб ҳисоблайди. Марсга яқинлашиб борган автомат станцияларнинг кузатишларида мана шу тахмин тасдиқланди. Марс билан Ой юзасининг ўхшашлиги ажойиб кашфиётдир. Зотан, Марс тўғрисидаги гипотезаларнинг «таржимаи ҳоли» ҳам Ойникини эслатади. 1956 йилда А. Лебединский Марс юзида музлаб қолган анчагина сув бўлиши мумкинлиги ва у чанг қатлами остида кўмилган бўлиши мумкинлигини айтган эди. Кейинчалик В. Давидов, А. Лебединский фикрига суяниб Марсдаги муз қатлами остида ички сув ҳавзалари бўлиши мумкин деган гипотезани айтди. Ойда «ички атмосфера» бўлиши мумкинлиги тўғрисида баъзи чет эл ва совет авторлари айтган фикрлар олтмишинчи йилларда шакллана бошлади. Физика, математика фанлари доктори Б. Левин Ойдаги Альфонс кратери марказида газ отилиши Ойнинг «ички атмосфераси»дан сиртга чиқиш натижаси бўлиши мумкинлиги эҳтимолдан холи эмас, деб ҳисоблайди. Бу ҳодисани 1958 йил ленинградлик астрофизик Н. Козирев кузатган эди.

Марс юзида 300дан ортиқ кратер топилиши сўнгги вақтларнинг қизиқарли кашфиёти бўлди. Ой билан Марснинг асосий ўхшашлиги ҳам мана шу кратерларда. Қутб областларида кратер теваракларида кўринган оқ доғлар ёки тасмалар қор бўлиши мумкин.

Совет геохимияси Ер—Ой—Қуёш системаси планеталарининг ҳосил бўлиш умумий принципи тўғрисида жуда муҳим хулоса чиқармоқ учун етарли маълумотлар тўплади. Бу узоқ дунёларнинг албатта ҳаммаларида қобиқ борлиги ҳаммасини бир-бирларига яқинлаштирувчи асосий хусусиятдир. У Ойда — қисман базальт қобиқ, Ерда—қобиқ, гидросфера ва атмосфера, Венерада қалин атмосфера, Марсда Ер типидаги қобиқ (кратерлар), гидросфера ва атмосфера қолдиқларидан иборат... Эндиги сўз янги тажрибалар, оламнинг бошқа дунёлари сари янги парвозларгадир.

Л. МАРКЕЛОВА. (ТАСС).

БОЛГАРИЯ ДАФТАРИДАН

Жасур қиз мадҳи

ЭШИТДИНГИЗМИ, азиз дўстлар, мабодо хабарсиз қолган бўлсангизлар, икки қулоғингиз билан тингланглар. Жасур аёл, гўзал Нетонинг қаҳрамонликлари бутун Болқонга достон бўлибди.

Бу достонни Сизларга сўзлаб бераман:

Нима бўлибди-ю, қўзғолончилар воеводи Димо тўсатдан оғир касалга чалинибди. Оёғидан мадор, қўлларидан куч кетиб, оқибат ётиб қолибди. Касаллик тинкасини қуритиб, ҳолдан тойдирибди.

Ўша йили Болқонда қиш жуда серёғин келиб, қаттиқ совуқ тушибди. Бунинг устига турк босқинчиларининг бечора халқ бошига солаётган беҳисоб жабр-ситамлари меҳнат аҳлининг тинкасини қуритар, аянчли ҳаёт кечиришга мажбур этарди. Босқинчиларга даҳшат солиб турган Болқон қаҳрамони Димо бўлса, энди қолдан тойиб касал ётибди, жангчиларга бошчилик қила олмайди. Агар Димонинг оғир касаллигини турклар билиб қолса борми, асти қўяверинг. Шунинг учун қўзғолончилар истеҳкомида жимлик, ҳеч ким бу ҳақда оғиз ҳам очмайди. Лекин туркларнинг катта қўшинлари шу атрофда тўпланаётганлиги ҳақида ҳар хил миш-мишлар юрибди.

Димо бугун севгилиси, ёстиқдоши гўзал Нетога мактуб йўллади. Жарчи кабутар қаҳрамоннинг хаста бўлиб қолганлиги ҳақидаги нохуш хабарни Нетога элтади. Димо мактуб охирида севгилисига «иложини топиб тезроқ етиб кел» деб илтижо қилди.

Шундан кейин гўзал Нето нима қилибди денг? Вазиятнинг оғир эканлигини сезиб, дарҳол сафарга отланибди. Даста-даста калитлар ичидан энг оғир сандиқнинг калитини топиб очибди, ундан сафар жабдуқларини, жангчи кийимларини, совутқалқонни, хайдук*) байроғини олибди. Кейин ювиниб-тараниб, ойна олдига келибди, гўё ўз ёшлиги, гўзаллиги билан видолашмоқчи бўлгандек кўзларига ёш олибди. Кейин кескир қиличини олиб, қизлик йилларининг бирдан-бир эсдалиги бўлган икки зулфини шартта кесибди-ю, эшиб, белига камар қилибди. Шамширни белига осиб, бошига совут кийибди. Гўзал Нетони энди ҳеч ким баҳодир жангчидан ажрата олмасди.

Нето сафарга жўнабди, йўл юрибди, йўл юрса ҳам мўл юрибди, оқибат хайдуклар қароргоҳига етиб келибди. Қараса, Димо ҳеч нарсани билмай, аланга-оташ бўлиб иситмалаб ётган эмиш. Севган ёрини қучоқлабди, йиғлабди. Димо бўлса ҳамон ҳушсиз алаҳлайди: «Лаънатилар йўқолинг, она тупроғимиздан», «Дўстлар, омон берманг, босқинчиларга!», «Қани, азаматлар, олға!».

Нето рўмолини ҳўллаб, ёрининг пешанасига босади. Димо бир оз тинчланади, кўзларини очади, гўзал Нетога термулади:

— О, гўзалим, менинг якка-ягонам, келдингми, яқинроқ кел, бир ўпай!

— Баҳодирим, навқироним, сенга нима бўлди, ахир сен менинг бахтимсан, иқболимсан-ку!

Нето йиғлайди.

— Қўй, кўзингга ёш олма, ҳозир йиғлайдиган вақт эмас.

— Биламан, азизим, биламан...

Димо кўзларини юмади, яна алаҳлайди.

Шу вақт чопар нохуш хабар келтиради, Турк қўшинлари яқинлашиб келмоқда эди. Қўзғолончилар безовта бўлиб, Димо ётган чодир томон келишиб, унга мурожаат қилишади.

— Димо, ботир воевод, бошла бизни, ёвга омонлик бермаймиз!

Димодан эса садо чиқмайди. Чунки у ҳушсиз эди.

Шу вақт «Қани азаматлар, отланинг!» деган жанговар буйруқ бутун адир бўйлаб янгради. Бу совут кийган, жасур «йигит» соҳибжамол Нето эди.

Қўшинлар саф-саф бўлиб йўлга тушади, жанговар туйғу қалбларни чулғаб олади. Олдиндаги хайдук байроғи остида Нето борарди.

Мана, узоқдан турк қўшинлари кўринди. Отлар туёғининг гумбури, қилич-қалқонларнинг шовқини бутун водийни тутиб кетди. Эндигина ниш ураётган бойчечаклар отлар туёғи остида эзилди, ёш арчалар синди. Нето жангчиларга қарайди: уларнинг руҳи яхши, кўзларида ғазаб ва нафрат, қалбларида ғалабага ишонч туйғуси. Чунки уларнинг ҳар бири ҳақ иш учун курашаётганликларини яхши билишади. Аммо душман қўшинлари сон жиҳатидан ҳам, қурол-яроғларининг сифати жиҳатидан ҳам устун эди.

Милтиқлар гумбурлайди. Турк отлиқларининг олдинги сафида бораётган бир неча киши кесилган новдадек биракайига ағдарилади. Қаттиқ жанг, ҳаёт-мамот учун кураш бошланди. Ҳамма ёқни тутун қоплаган, қилич ва найзалар қарсқурси, ҳайқириқ. Отлар кишнайди, ўқ тегиб ағдарилади.

Хайдукларнинг зўр жасорат, дадиллик билан жанг қилишига босқинчилар бардош беролмайди. Турк қўшинлари орасида парокандалик бошланди. Нето қайси томонга йўлланмасин, душманлар сафи бузилиб, бош-бошдоқсизлик бошланарди. Афсуски, шу вақт қаердандир туркларнинг янгi бир катта янги отряди келиб, жангга қўшилди.

Қўзғолончилар сафи тобора сийраклашиб, энди турклар ғолиб келабошлади.

Турк лашкарбошиси ўз ҳузурига энг зўр баҳодирлардан бир нечасини чақириб, ўша даҳшатли воеводни қандай қилиб бўлмасин асир қилиб олишни буюради. Лекин уларнинг бирортаси ҳам Нетога яқинлашолмайди, бир неча турк унинг оёғи тагида ажал топади. Ниҳоят турклар кўпчилик бўлиб Нетони ўраб олишади, арқон ташлаб уни отдан ағдариб, бир амаллаб боғлашади.

Қўзғолончилар энди чекинишга мажбур бўлишди. Хайдуклар воеводи Нетони Султон ҳузурига олиб боришди:

Султон қаҳрамонга зимдан қаради. Кейин улар ўртасида савол-жавоб бошланди:

— Номинг нима, эй, кимсан ўзинг?

— Мени Димо дейишади, балки эшитгандирсан?

— Ўша Димо сенми, ҳали? — Султоннинг ранги ўчиб кетади.

— Ҳа, мен!

Султон ўрнидан бир оз қўзғолиб қўяди. Кейин Нетога юзланиб:

— Сенинг ҳақингда кўп эшитганман, жасоратингга тан бераман, майли мардлигинг учун гуноҳингни кечдим.

—Эй Султон, агар босқинчидан қасос олиш гуноҳ бўлса, мен ўзимни гуноҳкор деб билмайман.

— Менга навкар бўл, бошингдан зар сочарман, саройимдан муносиб ўрин олурсан!

— Ўйлаб гапиряпсанми, Султон, ақлу-ҳушинг жойидами ўзи?

— Ғазабимга дучор бўласан, пасткаш, дорга осарман!

— Сенга қул бўлгандан кўра, дорда осилиб ўлганим минг бор маъқул.

— Ечинтиринг бу аблаҳни, орқасига темир қиздириб босинг, — дейди Султоннинг ғазаби қўзғаб.

Мулозимлар Нетони ечинтирмоқчи бўлишди. Нето саросимага тушиб қолади. Бор овози билан: — «Тўхтанглар», — деб бақиради. Ҳамма жим қолади.

— Нима дейсан, — сўрайди Султон.

— Илтимосим, илтижоим эй, Султон, буюр, мени тезроқ дорга осишсин.

Султоннинг ғазаби келади

— Қулоқ солманг, ечинтиринглар! Фарёдини ўз қулоғим билан эшитай!

Нетони ечинтирмоқчи бўлишади. У мулозимларнинг биттасини қаттиқ итариб юборган эди, калласи билан устунга урилади. Султоннинг ғазаби яна ошиб кетади:

— Аблаҳ, асирга ҳам кучинг етмайди!

Ўзи бориб хаҷжари билан Нетонинг кийимларини тилка-пора қилади. Султон ҳайратда қолиб, ёқа ушлайди.

— Ия, аёл экансан-ку!

— ...

— Сени қурол ушлашга қайси номард мажбур қилди?

— Виждоним, халқимнинг амри!

— Нима?

— Зулм, ситам, ҳақсизлик!

— Бекорчи гапларинг билан қонимни қайнатма!

— Нега сенинг қонинг қайнасин, эй Султон, аксинча халқнинг қони қайнаб жони халқумига келди. Яхшиси, ўз юртингга жўна, бизни ўз ҳолимизга қўй, бўлмаса оқибати ёмон бўлгай.

— Асира қиз, бас қил энди бу гапларни, эшитавериб қулоғимиз қоматга келган, беҳад гўзал аёл экансан, рози бўлсанг ҳарамимнинг гули бўлгил!

— То танамда жоним бордир мен асира эмасман, жоним олсанг, жонсиз таним бўлсин сенга асира.

— Барибир биз енгажакмиз, сизлар илгаридан қул бўлгансиз. Энди ҳам қуллигингизча қоласиз!

— Биз енгамиз, биз ғолибмиз, иродамиз қатъийдир.

— Нимангизга ишонасиз, эй камбағал, йўқсил халқ?

— Халқимизнинг жасорати — қудратига.

— Йўқол кўзимдан, олиб чиқиб кўзларини ўйингиз, тилларини эса суғуриб олингиз, тонг саҳарда дорга осиб қўйингиз. Токи ҳамма учун ўрнак бўлсин!

— Кўзларимни ўйиб олсанг-да, миллион кўзлар қасос олурлар, миллионларнинг наърасидан юракларинг ёрилиб ўлгайсан, майли, мени дорга оссанг ҳам, аммо иродамни бука олмайсан. Ҳар томчи қонимдан янги-янги қасосчилар туғилгай!

— Йўқотинг кўзимдан!

— Агар сен мард бўлсанг, эй Султон, қўлимни бўшат, кўриб турибсан, мен аёлман, менга ўз отимни, қилич-қалқонимни бер, қўшинингга менга тенг келадиган мард йигит бўлса, агар мени қилич билан ёки курашиб енгса, ҳамма айтган шартларингга рози бўлайин.

Султон ҳайрон қолади, нима деб жавоб беришни билмай ўнғайсиз аҳволга тушади, шартга кўнмаса Султон бир аёлдан қўрқибди, деган гап тарқалади.

Шундан кейин Султон бутун амалдорлари, лашкарбошиларини чақирибди, полвон йигитларидан бир нечасини тўплаб, воқеани баён этибди, уларга катта пул мол-дунё ваъда қилибди.

Эртаси кун Нетога ўз оти ва анжомларини қайтариб беришибди. Катта майдонда яккама-якка олишув бўлибди. Биринчи бўлиб Султон полвонларидан бири ўртага тушади. Нето бир дақиқа ичида усталик билан найза санчиб, уни отдан ағдарди. Яна иккинчиси тушган эди, қилич билан уриб ўлдирди. Шундай кейин майдонга тушишга ҳеч кимнинг юраги дов бермади. Шунда Нето:

— Эй Султон, энди ҳеч ким тушмайдиганга ўхшайди, яна кўришгунча хайр, — дедию отига қамчи босди.

Ҳеч ким қувиб унга етолмади. Чопган йигитлар ҳам, афтидан, унга яқин боришга юраклари дов бермади.

Шундай қилиб жасур болгар қизи Нетонинг қаҳрамонликлари ҳақидаги хабарлар кетма-кет ҳар қаерда эшитилиб турди, турклар унинг номини эшитсалар юракларига ваҳима тушарди. Нетонинг халқ озодлиги йўлидаги баҳодирона ишлари ҳақида қўшиқлар тўқилди, унинг номи тилларда достон бўлди. Мана ўша қўшиқлардан бири:

Эшитмадим демангдар,
Севги нақли кўп қадим...
Хабар келди, нохушдир,
Димо бетоб, беҳушдир.
Ери Нето олисда
Севган қишлоқ олисда...
Хабар элтар кабутар —
Димони кутмиш хатар...
Нето хаёлга толди,
Юрак қийноққа қолди.
Қилич қалқонин олди
Каттакон сандиғидан,
Тутди зафар байроғин
Ўт ёнди янноғида.
Нигоҳ солди кўзгуга,
Оро берди ўзига.
Кийди охорли кўйлак,
Очилди наргис гулдак.
Ери кутар йироқда,
Дили ёниб фироқда.
Қушдек учиб борар ёр,
Елдек кўчиб борар ёр.
Боди сабо ўйнайди.
Ҳилпирар қирмиз байроқ,
Мардлик мангу ўлмайди.
Мадҳи ҳам бўлмас адоғ.

Бу қўшиқлар билан миллионлар озодлик курашига кўтарилдилар. Минглаб болгар аёллари қўлларига қурол олиб жангга кирдилар. Нето номи эса қаҳрамонона кураш саҳифаларида мардлик рамзи бўлиб абадий қолди.

Мақсуд ҚОРИЕВ.

ХАЙДУКЛАР (гайдуклар)—бу сўзнинг кенг тарқалган маъноси XVII—XIX асрларда пайдо бўлди. Бу—партизанлар демакдир. Жанубий славян молдаван, валаш, шунингдек венгер партизанлари XVII—XIX асрларда турк босқинчиларига қарши қуролли қўзғолон олиб борганлар. Болгарияда хайдукчилик XIX асрнинг иккинчи ярмида оммавий тус олган. 1877—1878 йилларда рус-турк уруши даврида болгар хайдуклари рус жангчилари билан биргаликда мамлакатни Туркия зулмидан озод қилиш учун курашганлар. Кейинчалик болгар хайдуклари Болгария қўшинига бирлашган.

ПАРТИЯ ХОДИМИНИНГ ИҚТИСОДИЙ СПРАВОЧНИГИ

САМАРҚАНД. (ЎзТАГ). Самарқандда партия ходимларига ёрдам бериш учун иккита статистика тўплами нашр этилди. Булардан бири — «Самарқанд областининг халқ хўжалиги» тўпламида жуда кўп материаллар бор. Бу материаллар областнинг шаҳар ва районларида беш йиллик план топшириқлари қандай бажарилаётганлигини кўрсатади. Область халқ хўжалиги, маданият, фан, маориф ва соғлиқни сақлаш ишларининг ҳамма тармоқлари қандай ривожланаётганлиги таҳлил этилган.

«Самарқанд областининг қишлоқ хўжалиги» статистика тўпламида колхоз ва совхоз ишлаб чиқаришининг экономикасига доир хилма-хил маълумотлар бор.

ЯНГИ ЛИНИЯ

Пойтахт йўловчилари учун яна бир қулайлик яратиб берилди. Навоий кўчаси билан Энгельс кўчасида туташган трамвай линиясидан 16-трамвай қатнай бошлади. У «Ўзбексельмаш» заводи билан Студентлар шаҳарчаси маршрути бўйлаб қатнайди, шунингдек, Чилонзор — Сув спорти саройи маршрутида ҳам яна бир — 18-трамвай изга туширилди.

А. ФОЗИЛОВ,
А. МАННОПОВ.

В. И. ЛЕНИН номидаги Тошкент давлат университетининг студентлари доҳий асарларини қунт билан ўрганмоқдалар.

И. Глауберзон фотоси.

КИТОБЛАР ОЛАМИДА

МУҲИМ ТАДҚИҚОТ

Ўзбекистон—пахтачиликни юксалтириш учун кураш тарихида бой тажрибага эга. Шунинг учун ҳам бу тажрибани мукаммал ўрганиб чиқиш, таҳлил этиш, улардан ҳозирги кунимиз учун зарур хулосалар чиқариш олимларимиз олдида турган муҳим вазифалардан ҳисобланади. Пахтачиликни юксалтириш учун кураш тарихини акс эттирадиган илмий ишлар айни пайтда ривожланиб келаётган Осиё ва Африка мамлакатлари учун ҳам қўл келади.

Яқинда А. Раззоқовнинг «Фан» нашриётида босмадан чиққан «Ўзбекистон меҳнаткашларининг СССР пахта мустақиллиги учун кураши» китоби мана шу муҳим мавзуни ёритишга бағишланган. Асарда партия ва ҳукуматнинг республикамизда пахтачиликни ривожлантириш учун кўрган катта тадбирларининг моҳияти атрофлича таҳлил қилинади, пахта мустақиллиги учун кураш тажрибалари умумлаштирилади, пахтачиликни ривожлантиришда муҳим омил бўлган колхоз тузумининг ғалабаси ёритиб берилади.

Монография бой фактик материаллар асосида яратилган. Асар муаллифи Ўзбекистон КП Марказий Комитети ҳузуридаги Партия тарихи институти архиви, Ўзбекистон ССР Марказий Давлат архиви, шунингдек бир қатор областлардаги партия ва давлат органлари архивлари ҳужжатларидан унумли фойдаланган.

Асар янги ерларни ўзлаштириш ва пахтачиликни ривожлантириш ҳақидаги Ленин кўрсатмаларининг баёни билан очилади. Совет Ўзбекистонини индустрлаштириш қишлоқ хўжалигини қисқа вақт ичида қолоқликдан чиқаришда муҳим омил бўлганлиги хусусида ҳам қисқа бўлсада, фикр берилади. Республикамиз халқ хўжалигини ривожлантиришда, хусусан пахтачиликни юқори даражага кўтаришда кўп миллатли совет халқининг ўзаро қардошларча дўстлиги ва бир-бирига кўмаги ижобий натижалар берганлиги мазмунли, чуқур далиллар асосида ҳикоя қилинади.

Ирригация шохобчаларини тозалаш ва қуришда қадимий яхши анъанамиз — халқ ҳашарлари қўл келганини келтириб ўтиш асар қимматини янада оширган. Ҳашарлар, айниқса, Совет ҳокимияти даврида коммунистик шанбаликлар шаклига кириб, кишиларимизни катта жасоратларга ундади.

Китобда пахта мустақиллиги йўлидаги машаққатли курашда деҳқонлар билан ишчилар синфи елкама-елка туриб мислсиз жасорат кўрсатганликлари, Ўзбекистон колхозларини ташкилий-хўжалик жиҳатдан мустаҳкамлашда ишчилар синфи берган улкан ёрдам қизиқарли ва аниқ фактлар билан баён этилади. Шунингдек, асардан партия ва комсомол ташкилотларининг меҳнаткашлар орасида сиёсий-оммавий ишларни авж олдириб юборганликлари тўғрисида ҳам қизиқарли далилларни топиш мумкин.

Маълумки, колхозларни ташкил этиш ва мустаҳкамлашда хотин-қизлар асосий куч бўлиб хизмат қилган. Монографияда мана шу муҳим масала пухта ча ёритилган. Айниқса, шахсий шижоатлари, ҳалол меҳнатлари, юксак онглилиги билан кўпчиликнинг ҳурматини қозонган пахтакор хотин-қизлар ҳаёти ҳақида тўлиқ маълумот берилиши китобнинг қимматини янада оширган.

Лекин, бизнингча, бу қимматли асарнинг баъзи камчиликлари ҳам йўқ эмас. Масалан, партия ва совет органларининг айрим қарорлари қандай амалга оширилганлиги, уларнинг натижалари хусусида изчил маълумотлар берилмаган. Қишлоқ хўжалик пахтачилик кооперацияларининг фаолияти ва уларнинг формалари ҳам саёзроқ ёритилган. Муаллиф баъзи ўринларда асосий мавзудан бир оз четга чиқиб кетади.

Аммо шунга қарамай, А. Раззоқовнинг ушбу китоби Ўзбекистон пахтачилиги тарихини ўрганиш соҳасига муҳим ҳисса бўлиб қўшилганини табриклаш керак. Китобни ўқиб, мамнун бўлдик.

Ғ. РАШИДОВ,
тарих фанлари доктори,
Р. ЭГАМБЕРДИЕВ,
тарих фанлари кандидати

ҲАР ТЎҒРИДА

ОЧИҚ ЖОЙДА... МУЗЕЙ

ДУНЕДА биринчи марта Стокгольмда 1891 йилда очиқ жойда музей ташкил этилган эди. Бу ерда мамлакатнинг турли жойларида ўсадиган ўсимликлар, дарахтлар, қадимий обидалар, Швециянинг ўзига хос этнографияси намойиш этилган эди. Шундан сўнг бошқа шаҳарларда ҳам, жумладан Бухарестда шундай музей ташкил этилди. Будапешт шаҳрида шундай музей яратиш ҳақида қарор қабул қилинди. Бу музей 1971 йилда ишга туширилади. У Дунай қирғоғидаги 57 гектар хушманзара жойни эгаллайди.

ОКЕАНЛАРНИНГ СУВИ БАРОБАРМИ?

ЙИЛНИНГ фаслларига қараб океанларда сув ҳам ҳар хил баландликда бўлиб туради. Масалан, Атлантика ва Тинч океанларининг суви фақат февраль ойидагина бир хил баландликда бўлади. Бошқа ойларда эса Тинч океанининг суви Атлантика океанининг сувига нисбатан анча баланд бўлиб туради.

ДЕНГИЗ ОСТИДАГИ «ТЕШИК»

АДРИАТИКА денгизининг Кафаллиния оролига яқин жойида «тешик» борлиги аниқланди. Кузатишлар натижасида, бу ғорга ҳар куни 30 минг тонна сув оқиб кетаётгани маълум бўлди. Америка география жамияти денгизга илмий экспедиция юбориб, сувнинг қаёққа оқиб кетаётганини билмоқчи бўлди. Сувга кўп миқдорда бўёқлар аралаштириб, бу сув Кафаллиния оролидаги дарё ёки кўллардан чиқса керак, деб кўп кутишди. Лекин денгизнинг ҳеч бир жойидан «рангли» сувни топиша олмади. Денгиз остидаги «тешик»дан тушиб кетаётган сув қаёққа оқиб кетаётганлиги ҳозирча сир бўлиб қолмоқда.

АБАДИЙ «ТУМАН»

МЕВАЗОР боғларни, экинзорларни совуқ урищдан қандай сақлаб қолиш мумкин! Маълумки, ота-боболаримиз тўсатдан қаттиқ совуқ тушиб қолганда боғларда ўт ёқиб тутундан ясалган «чопон» ёрдамида дарахтларни асраб қолганлар. Япон олими Михар янги усул топди. У туман ёрдамида дарахтларни совуқ урищдан асрайди. Бунинг учун у «ОЭД» препаратидан фойдаланмоқда. Агар шу дориндан жуда озгинасини сувга аралаштирсангиз у эмулсия пайдо қилиб, совуқни дарахт танасига ўтказмайди. Бир томчи сув оддий ҳавода 12 секундда йўқ бўлиб кетади. Бу дори эмулсияси билан қопланган бир томчи эса ҳавода 12 соатгача туриши мумкин. Боғларнинг усти совуқ пайтларда ана шундай «абадий туман» «чодири» билан ёпиб қўйилади.

ДАЛАЛАРДАН ДАРАКЛАР

Самарқанд область. Булунғур районидаги Жданов номли колхоз пахтакорлари қишки тадбирларни тез суръатлар билан олиб боряптилар. Пахта майдонлари агротехника қоидалари асосида юқори сифат билан шудгор қилиняпти. Р. Раҳимов, Н. Жумаев, М. Давронов ва Т. Қодиров ўртоқлар каби механизаторлар айниқса жонбозлик қиляптилар. Уларнинг ҳар бири кунига 6-7 гектар майдонни шудгордан чиқаряпти.

С. ТЎРАЕВ.

Тўрткўл районидаги Калинин номли колхоз аъзолари ўтган йилги муваффақиятларини янада мустаҳкамлаш мақсадида бу йилги ҳосил учун пухта замин ҳозирлаяптилар. Мавжуд 1200 гектар пахта майдони шудгорлаб қўйилди. Ҳозир ариқ-зовурларни тозалаш, чел олиш ва ерларнинг шўрини ювиш, маҳаллий ўғит тўплаш ва уни дала бошига ташиб чиқариш, яхоб бериш каби қишки тадбирлар кенг кўламда давом эттириляпти. Колхозда айниқса маҳаллий ўғит тўплаш яхши йўлга қўйилган. 30 та трактор тележкаси ва 8 та автомашина бу ишга сафарбар қилинган. Колхоз пахтакорлари ҳар гектар майдон ҳисобига 20 тоннадан маҳаллий ўғит жамғаришни ўз олдиларига мақсад қилиб қўйганлар. Кунига 200-250 тонна ўғит далага чиқарилмоқда.

М. МАШАРИПОВ.

О. Абдураззоқов, Т. Орзиев ва Т. Монасов ўртоқлар Наманган областидаги «Гулбоғ» совхозининг тажрибали сувчиларидир. Улар ҳозир ерларга яхоб беришда алоҳида ғайрат кўрсатиб ишлаяпти, сменада 2-2,5 гектардан ерга яхоб бериб, доҳий В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллиги шарафига бошланган мусобақада пешқадамлик қиляпти.

М. МУТАЛЛИЕВ.

ОБ-ҲАВО

ТОШКЕНТДА ҚУТБ НАФАСИ

7 январга ўтар кечаси Тошкентда 26 градус совуқ бўлди.

Ўзбекистон ССР гидрометеорология хизмати бошқармаси бўлимининг бошлиғи Людмила Литвинова шу хусусда бундай деди:

— Бу ерда кейинги тўқсон йил мобайнида бунчалик қаттиқ совуқ бўлмаган эди. Биз салкам юз йиллик маълумотларни варақлаб, фақат бир куни — 1893 йил 7 январь куни симоб устуни 25,3 градус совуққа тушиб кетганлигини аниқладик. Демак, бугун «рекорд» даражада совуқ бўлди. Бу совуқни Тошкентга ўта Қутб оқимлари келтирди. Шимол нафаси Янги ер ороли атрофидан Ғарбий Сибирь орқали келди.

Лекин бизнинг шаҳримизда совуқ камдан-кам учрайдиган ҳодиса эмас. Тўқсон йил мобайнида ҳавонинг 20-22 градус совуқ бўлганлиги 52 марта қайд қилинган.

Тошкентда ўн бир кундан бери сурункасига совуқ бўлиб турибди. Бу ҳам тез-тез бўладиган воқеа эмас. Ҳозир шаҳарда ҳаво очиқ, қор босган кўчаларга офтоб нури тушиб турибди. Синоптикларнинг айтишича яқин орада ҳаво исиб кетади. (ЎзТАГ).

УСПЕНСКИЙ номидаги Тошкент музика мактабининг доңғи жуда кўп мамлакатларга ёйилган. Мактаб ўқувчилари Эстония, ГДР, Бағдод, Прага ва бошқа жойларда ўз концертлари билан қатнашдилар. Суратда: XI синф ўқувчиси Жамила Шофайзиева.

М. Баржанов фотоси.
(ЎзТАГ фотохроникаси).

ЭЗГУЛИК

Ўзбекнинг удуми ўзлигин эмас
Элу-юрт тинчлигин сўрар
қадимдан.
Кекса-ёш таниш ҳол сўрашганида
Соғ-омон бормилар, деймиз,
қадрдон.
Аввалам ёру-дўст таниш
билишнинг
Саломат бўлмоғи — бу катта
бойлик.
Муборак зафарлар бўсағасида
Ҳамиша хотиржам юз кўришайлик.
Даврамиз тўлсину, тўкилмасин
ҳеч.

Шодликдан бошқани билмасин
бошлар.
Ували-жували, табаррук бўлиб,
Юрайлик эртага бугунги ёшлар.
Ишимиз олчидан бери бўлмасин,
Меҳнатдан шон топиб, обрў
қучайлик,
Пахтазор кўкида рекорд
ҳосилнинг
Янги фазокори бўлиб учайлик...
Ризқимиз мўл келиб саҳоват
билан,
Тўйга-тўй улансин маъмурлик
ортиб.

Бахт қизин умрли шайдо
қилайлик,
Ҳеч замон кўрмаган мардлик
яратиб.
Ўзбекнинг удуми қадимдан
шундай,
Шундай эзгуликка ҳамиша
ташна.
Бу элда янграсин доим алёр,
куй
Яхши тилаклар-ла яшайлик,
ошна.

Толиб ЙЎЛДОШ.

Тошкентда ер қимирлади

Кеча 8 январь маҳаллий вақт билан соат бирдан 32 минут ўтганида, Тошкентда уч балл куч билан ер қимирлади.

Зилзила маркази Тошкентдан 295 километр, Шимоли-Жанубда — Қирғизистон территориясида юз берган. Зилзила шунингдек, Наманганда уч балл, ер қимирлаш марказида эса 5-6 балл бўлди.

ХАБАРЛАР, ВОҚЕАЛАР, ЯНГИЛИКЛАР

ДУНЁ ХАРИТАСИ ОЛДИДА

СОЦИАЛИЗМ МАМЛАКАТЛАРИДА

ПОЛЬША МЕҲНАТКАШЛАРИ УЧУН

ВАРШАВА. 1969 йилда Польша саноати тайёрлаб берадиган товарларнинг нархи салкам 30 миллиард злотий пулни ташкил этади. 645 минг велосипед, 730 минг радиоприёмник, 520 минг телевизор, 235 минг кир ювиш машинаси, 280 минг холодильник, юз минг тикув машинаси, 312 минг пилесос, 110 минг мотоцикль, 70 минг мотороллер ва 30 минг енгил автомашина ишлаб чиқариш мўлжалланган.

ДАРХАННИНГ ЯНГИ ҚУРИЛИШЛАРИ

УЛАН-БАТОР. Монголиянинг ёш саноат шаҳри Дарханда меҳнаткашларга хизмат кўрсатиш марказининг дарвозалари очилди. Бу марказ Совет Иттифоқининг ёрдами билан қурилган. 14 минг аҳолига мўлжалланган бу катта замонавий комплексда магазинлар, ошхоналар, кино-театр, ресторан ва маиший хизмат устахоналари бор. Совет бинокорлари яна икки муҳим объект — монгол—совет дўстлиги номли давлат хўжалигида ҳар куни 20 тонна омухта ем тайёрлаб берадиган завод ҳамда 200 сигир боқиладиган механизациялаштирилган оғилхонани битказиб фойдаланишга топширдилар.

ЖАҲОНДАГИ 33 МАМЛАКАТ САҲНАЛАРИДА

БЕРЛИН. Германия Демократик Республикасининг ҳаётбахш санъати жаҳоннинг кўпгина мамлакатларида жуда манзур бўлиб бормоқда. Ёш немис республикасининг театр коллективлари ва солистлари, музика ва бадиий ансамбллари ўтган йили жаҳоннинг 33 мамлакатидаги саҳналарда чиқдилар. Бу томошалар муттасил муваффақият қозонди.

КАРЛОВИ ВАРИ ЧИННИСИ

ПРАГА. Чехословакиянинг «Карлови Вари чинниси» халқ корхонаси ўтган йили пландан ташқари 12 миллион крондан зиёд келадиган маҳсулот чиқарди.

Чинни буюмларга талабнинг доимо ошиб бораётганлиги корхона имкониятларини тубдан қайта кўриб чиқишга мажбур қилди. Корхонани модернизация қилишга қарор берилди. Сўнгги йиллар мобайнида чинни пиширувчи янги печлар қурилиб фойдаланишга топширилди, технология процесси яхшиланди, меҳнат қилиш учун янада қулай шарт-шароитлар вужудга келтирилди.

Чехословакия чинни усталарининг ясаган буюмлари жаҳон бозорида чаққон. Бу буюмлар социалистик мамлакатларга, шу жумладан, Совет Иттифоқига, шунингдек жаҳоннинг кўпгина мамлакатларига чиқарилмоқда. (ТАСС).

ПАРИЖ КЕНГАШИНИНГ ПАЙСАЛГА СОЛИНАЁТГАНЛИГИГА САБАБ НИМА?

Бутун дунё Вьетнам масаласини тинч ҳал этиш юзасидан Париж кенгашининг бошланишини икки ойдан кўпроқ вақтдан буён кутмоқда. Тўрт делегация — Жанубий Вьетнам Миллий озодлик фронти, Вьетнам Демократик Республикаси, АҚШ ва Сайгон маъмуриятининг вакиллари Франция пойтахтига келганидан буён бир ойдан ортиқ вақт ўтди. Уларни музокаралар бошлашига нима ҳалақит бермоқда?

Кейинги воқеалар «ғалаба қозонгунча уруш қилиш»нинг ашаддий тарафдорларидан бири Нгуен Као Ки бошчилигидаги Сайгон делегацияси Жанубий Вьетнам масаласини тинч ҳал этиш учун эмас, балки бошқа мақсад билан Парижга келганлигини кўрсатди. Сайгон делегацияси оддий процедура масаласи, яъни делегациялар музокара олиб борадиган стол қандай бўлиши керак — думалоқ стол, квадрат шаклдаги столми, ёки бошқа бирон шаклдаги стол бўлиши керакми, деган масаладан кенгашнинг бошланишини ҳадеб пайсалга солиш учун фойдаланмоқда. Тўрт томонлама кенгаш ўрнига «икки томонлама кенгаш» ўтказиш ва бу билан Жанубий Вьетнам халқи номидан гапириш ҳуқуқига эга бўлган миллий озодлик фронтининг кенгашда тенг ҳуқуқ асосида иштирок қилишига ҳалақит бериш учун шундай найранг ишлатилмоқда.

Миллий озодлик фронтининг вакиллари ҳам, уларнинг мамлакат шимолидаги ватандошлари ҳам бунга рози бўлолмайдилар, албатта. Миллий озодлик фронти Жанубий Вьетнам халқининг эътироф этилган раҳбаридир. Халқ озодлик қуролли кучларининг жанг майдонларида бутун Жанубий Вьетнам аҳолисининг қўллаб-қувватлаши билан қўлга киритган муваффақиятлари туфайли бунга эришилди. Улар 1968 йилда мамлакатнинг аҳоли яшайдиган яна 1000 пунктини Америка-Сайгон оккупациясидан озод қилдилар. Жанубий Вьетнам аҳолисидан яна икки миллион кишини америкалик агрессорлар ва уларнинг иттифоқчилари ҳамда қўғирчоқлари ҳукмронлигидан халос қилдилар. Озод қилинган районларда миллий озодлик фронти раҳбарлигидаги халқ ҳокимияти органлари вужудга келтирилмоқда.

Жанубий Вьетнам халқ озодлик фронти эришган сиёсий ва ҳарбий муваффақиятлар Сайгон тўдасининг емирилиш жараёнини тезлаштирмоқда. Сайгон режимининг асосий таянчларидан бири бўлган қўғирчоқ армиядан ой сайин 13 мингга яқин солдат ва офицер қочиб кетмоқда. Сайгондаги ҳукмрон доираларда низо ва можаролар авж олмоқда. «Президент» Тхиеу ва «президент ўринбосари» Ки ҳар қадамда бир-бирининг оёғини чалишга уринмоқда. Вьетнам масаласини тинч ҳал этишга бағишланган кенгаш Сайгон ҳукмдорлари ўрнатган режимдан уларни маҳрум қилиб қўяди ва сўнгра бу режим ўз-ўзидан йўқолиб кетади. Сайгон ҳукмдорлари худди шу нарсадан хавфсирамоқдалар. Сайгон «дипломатияси»нинг Парижда ишлатаётган найрангидан кузатилган асл мақсад ана шундан иборат.

Жанубий Вьетнам Миллий озодлик фронти билан Вьетнам Демократик Республикасининг Париждаги делегациялари бунинг аксича, можарони тезроқ ҳал этиш, Вьетнамда қон тўкилишини тўхтатиш, музокараларнинг бошланишига ҳалақит берадиган ғовларни йўқотиш учун ҳамма чораларни кўрмоқдалар. Улар процедура масалалари ва бошқа масалаларда Америка ва Сайгон томонига ён бермоқдалар. Миллий озодлик фронтининг вакили Парижда сўзлаган нутқида таъкидлаб ўтганидек, инсонпарварлик туйғулари билан иш кўраётган халқ озодлик қуролли кучлари янги йил муносабати билан АҚШ ва унинг қўғирчоқлари қўшинларига қарши уруш ҳаракатларини уч кун тўхтатиб қўйдилар. Америкалик уч ҳарбий асирнинг озод қилиниши эса инсонпарварликнинг яна бир кўриниши бўлди.

Шунга қарамай, Вьетнам Демократик Республикаси билан Миллий озодлик фронтининг эзгу ниятлари америкаликларнинг ва Сайгон тўдасининг қайсарликдан иборат бемаъни сиёсатини бартараф қилмоқ учун кифоя қилмай қолди. Жанубий Вьетнам Миллий озодлик фронти ва Вьетнам Демократик Республикаси делегациялари яқинда Парижда эълон қилинган қўшма ахборотда АҚШ ва Сайгон маъмуриятининг кенгаш очилишини пайсалга солишга қаратилган найрангларини фош қилиб ташладилар. Делегациялар АҚШ Тхиеу-Ки тўдасини қўллаб-қувватлай берар экан, кенгашни бошлаш қийин бўлади ва ҳатто кенгаш бошланганида ҳам ана шу тўда вужудга келтираётган ғовлар туфайли ижобий натижаларга эришиш қийин бўлади, деб таъкидладилар.

Ҳозирги вақтда Париж кенгаши теварагида ана шундай вазият вужудга келди. Янги йил агрессор ва унинг қўғирчоғи қайсарлик билан ўтказиб келаётган позицияда ўзгариш ясайди деб айтиш қийин. Жанубий Вьетнам аҳолиси Тхиеу-Ки тўдасини ағдариб ташлаш учун ва Сайгонда тинчлик мақсадини кўзда тутган ҳукуматни вужудга келтириш учун қаттиқ курашни давом эттирмоқда. Тинчлик мақсадини кўзда тутган ана шундай ҳукумат Жанубий Вьетнам проблемасини тинч ҳал этиш мақсадида Миллий озодлик фронтининг тўла ҳуқуқли иштироки билан тўрт томонлама кенгаш ўтказилишига рози бўлур эди.

А. КАЗАКОВ. (ТАСС).

ҲАМКОРЛИК

СССР Министрлар Совети фан ва техника Давлат комитети аъзоси В. А. Конюшко бошчилигидаги совет мутахассислари делегацияси 6 январга ўтар кечаси Прагага жўнаб кетди. Делегация СССР билан Чехословакия Социалистик Республикаси ўртасидаги илмий-техника ҳамкорлиги доимий кичик комиссиясининг яқинда Москвада бўлиб ўтган XI сессияси қарорларини бажариш юзасидан амалий тадбирларни чехословак мутахассислари билан биргаликда муҳокама қилади.

Ҳозирги вақтда Совет Иттифоқи ва Чехословакиянинг икки юзга яқин илмий-тадқиқот институти ва корхоналари, шунингдек 22 министрлик хўжаликнинг барча асосий тармоқларини ўз ичига олган 800 дан ортиқ илмий ва техникавий проблемаларни биргаликда ишлаб чиқмоқдалар. Бир қанча тармоқлар учун керакли материалларнинг янги турларини ва монтаж ишларида прогрессив технология ва комплекс механизацияни жорий қилиш, металл конструкцияларини занглашдан сақлашнинг янги самарали методларини қидириб топиш каби комплекс проблемаларни ва халқ хўжалигига доир бошқа бир қанча муҳим проблемаларни ҳал этиш мақсадида куч-ғайратларни бирлаштириш кўзда тутилади.

Музокаралар давомида СССР Министрлар Совети фан ва техника Давлат комитети билан Чехословакия Социалистик Республикасининг капитал қурилиш ва техника тараққиёти комитети ўртасида 1969 — 1970 йилда илмий-техника ҳамкорлиги плани ҳам қараб чиқилади. (ТАСС).

МЕҲНАТ ВА КАПИТАЛ

АҚШ

● НЬЮ-ЙОРК. Атлантик океани ва Мексика кўрфази соҳилидаги портларга хизмат қилувчи 75 минг америкалик докернинг забастовкаси давом этмоқда. Икки ҳафтадан буён иш ташлаётган ишчилар меҳнат шароити яхшилансин, иш ҳақи оширилсин ва иш соатларининг миқдори гарантиялаб берилсин, деб талаб қилмоқдалар.

Америка нефтчиларидан 60 минг киши иш ташлади. Улар корхона эгалари иш ҳақини ошириш, меҳнат шароитини ва социал таъминотни яхшилаш тўғрисидаги моддан янги меҳнат шартномасига киритсинлар, деб талаб қилмоқдалар.

ГОЛЛАНДИЯ

● ГААГА. Шатакчи кемалар экипажлари аъзоларидан 500 дан ортиқ киши Роттердам портида забастовка ўтказмоқдалар. Улар иш ҳақининг оширилишини ва меҳнат шароитининг яхшиланишини талаб қилмоқдалар.

«Де телеграф» газетаси «Роттердам портида тартибсизлик рўй бериш хавфи пайдо бўлди» деб ёзади.

КОЛУМБИЯ

● БОГОТА. Транспорт ходимларининг 24 соатлик забастовкаси натижасида Колумбия пойтахти Богота шаҳри йўлларида транспорт қатнови батамом издан чиқди.

Иш ташловчилар 8 соатлик иш куни жорий қилинишини ва қатъий иш ҳақи ўрнатилишини талаб қилмоқдалар.

ПОРТУГАЛИЯ

● НЬЮ-ЙОРК. Португалия темирйўлчилари иш ҳақи оширилиши учун курашмоқдалар. Лиссабон темирйўлчиларидан бир неча юз киши маъмурларнинг иш ҳақини ошириш тўғрисидаги талабни қондиришдан бош тортганликларига қарши норозилик билдириб, қора галстуклар ва қўлларига қора ленталар тақиб ишга чиқди, деб хабар беради Ассошиэйтед пресс агентлигининг мухбири. (ТАСС).

СЛОВАКИЯ КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ МАЖЛИСИ

ПРАГА, 7 январь. (ТАСС). Чехословакия телеграф агентлиги хабар беради: кеча Братиславада Словакия Коммунистик партияси Марказий Комитети Президиумининг мажлиси бўлди. Президиум мамлакатдаги сиёсий аҳволни муҳокама қилди ва Чехословакия Коммунистик партияси Марказий Комитети Президиумининг шу йил 3 январдаги баёнотини тўла маъқуллади.

Словакия Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Президиуми Словакиядаги партия органларининг кўпчилиги (Словакия Компартияси область, район, шаҳар, завод комитетлари президиумлари) Чехословакия Компартияси Марказий Комитети Президиумининг Баёнотини ва Словакия Компартияси Марказий Комитетининг федерал парламент раиси лавозими тўғрисидаги таклифини қўллаб-қувватлади, деб таъкидлади.

Президиум Ўрта Словакия областидаги партиявий-сиёсий ишни ҳамда бошқа масалаларни муҳокама қилди.

Мажлис Словакия Компартияси Марказий Комитетининг Биринчи секретари Густав Гусак раислигида ўтди.

БАҒДОД. Ироқ Республикасининг пойтахтида жамоат транспорти тармоқлари кенгаймоқда, автобус ва таксиларнинг сони ортмоқда. Суратда: Бағдоддаги майдонлардан бирида. В. Бенюх фотоси. (ТАСС фотохроникаси).

ЭКВАДОРНИНГ кўпчилик вилоятларида анчадан буён қурғоқчилик ҳукм сурмоқда. Қишлоқларнинг аҳолилари уй-жойларидан ўнларча километр наридан сув ташиб келтирмоқдалар. Суратда: камбағал қишлоқларидан бирида сув олиш учун навбат кутиш.

(ТАСС фотохроникаси).

Пентагондаги янги министрлар

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Никсоннинг бўлажак ҳукуматидаги мудофаа министри Мелвин Лэйрд Вашингтонда ўтказилган матбуот конференциясида Род-Айленд штатининг губернатори Жон Чефи АҚШ денгиз министри қилиб тайинланганлигини айтди. Роберт Сименс авиация министри қилиб тайинланди. Жонсон ҳукуматида ҳарбий министр бўлган Стэнли Ресор ҳарбий министр бўлиб қолади.

ЭРОНДА ҚАЛИН ҚОР ЁҒДИ

ТЕҲРОН, 7 январь. (ТАСС). Эроннинг бутун территориясида ҳаво жуда совуб кетди. Бу мамлакатда камдан-кам бўладиган бундай аҳвол шаҳар ва қишлоқларнинг нормал ҳаётини издан чиқарди. Эрон пойтахтининг кўча ва майдонлари қалин қор билан қопланиб, одатдан ташқари тус олди. Қалин қор ёққанлиги шаҳар транспорти ишида катта қийинчиликлар келтириб чиқарди, кўпгина давлат муассасалари ёпилиб қолди. Шаҳарда 40 тага яқин бахтсиз ҳодиса содир бўлганлиги қайд қилинди. Тоғларга қалин қор ёғиб, йўлларни кўчки босганлиги сабабли мамлакат йўлларидаги транспорт ҳаракати бутунлай тўхтаб қолди.

ДАНИЯ ПИШЛОҒИ ВА БОННИНГ ИШТАҲАСИ

Яқинда Копенгагенда ГФР — Дания аралаш комиссиясининг мажлиси бўлиб ўтди. Бу комиссия ана шу икки мамлакат ўртасидаги ўзаро савдо муносабатларини яхши йўлга солишга даъват этилган эди. Бонн вакилларининг Дания пойтахтига қадам ранжида қилиши бу ерда катта орзу-умидларга сабабчи ҳам бўлган эди. Чунки Дания юксак ривожланган капиталистик мамлакатлар қаторидаги давлат бўлиб, унинг ҳаёт-мамотида ташқи савдо масаласи ҳал қилувчи роль ўйнайди. Федератив Германия эса, Ғарб дунёсида унинг энг катта савдо гумаштаси ҳисобланади. Бунинг устига Германия Федератив Республикаси билан Дания ўртасида бу соҳадаги муносабат йилдан-йилга ёмонлашиб бормоқда.

Дания ташқи ишлар министрлигининг журналида чиққан бир мақолада иқтисод министри Поуль Андерсен Бонн билан бўлаётган савдо муносабатларида зарар кўрилаётганини очиқдан-очиқ эътироф этган. Масалан, 1967 йилда Даниянинг ГФР билан қилган савдо алоқасидан 2 миллиард крон зарар кўрган. Ўтган 1968 йилнинг 10 ойи ичида эса икки мамлакат ўртасидаги ўзаро савдодан Дания кўрган зиён 1.711 миллиард кронни ташкил этади. Айниқса, кейинги 7 йил мобайнида Бонн томонидан Дания қишлоқ хўжалик маҳсулотларини харид қилиш даражаси кескин камайиб кетди. Натижада Даниянинг четга қиладиган экспорти 36 процентга қисқариб кетди.

Икки давлат ўртасида тузилган узоқ муддатли битимга мувофиқ ГФР данияликлардан ҳар йили 225 минг бош қорамол ва кўп миқдорда қишлоқ хўжалик маҳсулотлари сотиб олиш учун ўз устига мажбурият олган эди. Бироқ, 1968 йилда Ғарбий Германия бозорига фақат 100 мингга борар-бормас қорамол чиқарилди. Пишлоқ экспорт қилиш ҳам 25 процентга пасайиб кетди.

Копенгагенда олиб борилган музокаралардан сўнг данияликларнинг тарвузи қўлтиғидан тушиб кетди. Қишлоқ хўжалик маҳсулотларини экспорт қилиш масаласи юзасидан олиб борилган музокаралар ҳеч қандай ижобий натижа бермади.

Энди буёғи нима бўлди?

Ҳозир Дания сиёсати Боннга қараб қўл қовуштириб қуллуқ қилиб туришдан бошқа ҳеч қандай иложи қолгани йўқ. Дания дипломатия идорасининг бошлиғи Хартлинг билан қишлоқ хўжалик министри Рейн шаҳрига отланишяпти. Улар ўзларининг Бонндаги «халоскор»лари билан ўз мамлакатларидаги аҳволни биргаликда муҳокама қилишлари керак.

Ана шу воқеа муносабати билан Копенгаген журналистларининг доирасида қизғин мусоҳаба авж олиб кетди. Кўпчилик журналистлар Даниянинг иқтисодий жиҳатдан Боннга тобелигидан фойдаланган ГФР раҳбарлари уни ҳарбий-сиёсий томондан ён беришга мажбур қилмоқдалар, деб баҳоламоқдалар. Газеталар, хусусан Копенгаген Дания территориясида бундесвер билан бирга ҳарбий машқлар ўтказишга Дания ижозат бермагунча Эрхард ҳукумати узоқ даврга белгиланган савдо битими муддатини яна узайтиришни рад этиб келганлигини эслатиб ўтмоқдалар. Эндиликда Бонн мамлакат учун оғир кўчадиган шу хилдаги талабларни қўймасмикин, деган ҳавотир кишиларни ташвишлантирмоқда.

Буржуа газетаси «Кристелигт дагблад» ўша олиб борилган музокараларнинг барбод бўлганлигини шарҳлаб, Дания учун Бонн қилган бу «мурувват»ни «Ғарб немислари данияликларга рождество байрами туфайли қуруқдан-қуруқ яхши истакларини ҳам рад этдилар», деб ёзди. Масаланинг моҳияти фақат шунинг ўзидагина эмас. Бонн ҳамма томонни тарозига солган ҳолда ҳозирги пайтда рўй берган аҳволдан Данияни ўз ҳарбий-сиёсий манфаатлари доирасига бундан буён ҳам жалб этиб туриш учун фойдаланмоқда.

Л. МАЛОВ, (АПН мухбири).

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» ГАЗЕТХОНЛАРИГА РЕДАКЦИЯ ТАШАККУРИ

1968 йил декабрь ойида «Совет Ўзбекистони» газетхонларига редакция коллегиясининг хати босилган эди. Бу хатга ишчилар, колхозчилар, олимлар, инженер-техниклар, конструкторлар, қурувчилар, алоқачилар, шифокорлар, ўқитувчилар, ишчи-колхозчи мухбирлар, ҳарбий хизматчилар, пенсионерлар, уй бекалари, студентлар ва бошқа касб эгалари — газетхонлардан 500 дан зиёд жавоб хати олинди. Бу хатларда газетани тағин ҳам мазмунли, ўқимишли нашр этиш тўғрисида яхши фикрлар, қимматли маслаҳатлар берилган, таклиф ва мулоҳазалар ўртага ташланган. Редакция шу хатларнинг муаллифларига самимий миннатдорчилик изҳор этади ва уларнинг маслаҳатларини ўз фаолиятида тўла ҳисобга олади.

Газетанинг газетхонлар олдида ҳисоб бериб туриши одат тусига кириб қолди. Шундай бўлгач, 1968 йилда «Совет Ўзбекистони» газета редакцияси газетхонлар, ишчи-колхозчи мухбирлардан 25 мингга яқин хат-хабар олганини мамнуният билан билдиради. Бу газетанинг бойлиги, редакция коллективи ижодий фаолиятининг янада мазмундор бўлиши учун катта манбадир.

Редактор М. ҚОРИЕВ.

РАДИО БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

8.25 — Концерт. 9.30 — Най таронаси. 10.30 — Скрипка ва оркестр учун биринчи концерт. 11.15 — «Ишлаб чиқариш эстетикаси ҳақида» (суҳбат). 11.25 — Концерт. 12.45 — Арманистон радиосининг эшиттириши. 13.30 — Чет эл эстрада куйлари. 16.10 — «Орган ва орган куйлари». 16.50 — «Правда» газетасининг обзори. 18.00 — «Элга хизмат — олий ҳиммат». 18.10 — Концерт (халқ ҳофизлари). 19.20 — Татар куйлари. 20.00 — «Ёшлик» радиостанцияси. 20.30 — Қўшиқлар. 21.00 — Халқаро мавзуларда суҳбат. 21.10 — «КПСС Марказий Комитети қарорлари — амалда». 21.20 — Концерт (қишлоқ меҳнаткашлари учун). 21.55 — «Саломатлик — туман бойлик». 22.20 — Кинофильмлардан куйлар. 22.40 — Ленин ҳақида ҳикоялар. 23.15 — Концерт.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

10.55 — Кўрсатишлар программаси.

Ўзбек тилида: 11.00 — Капитан Теннеш (кўп серияли телевизион бадиий фильм). 11.25 — Каптар (болалар учун телеинсценировка).

Рус тилида: 11.55 — Қўғирчоқ фильм. 12.35 — Марек Пегуснинг ажиб саргузаштлари (кўп серияли телевизион бадиий фильм).

13.00 дан — Москва кўрсатади.

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

17.55 — Кўрсатишлар программаси.

Рус тилида: 18.00 — Телеянгиликлар. 18.15 — Жонажон қиш (болалар учун телеочерк). 18.25 — Миллионлар ленинча университети. Ленинча кооператив план ва унинг СССРда амалга оширилиши.

Ўзбек тилида: 18.45 — «Зангори кема» яратувчилар. 19.15 — 10 минутли музика. 19.25 — Телеянгиликлар. 19.45 — Совет цирки усталари. Олег Попов. 21.05 — Русь бўйлаб (бадиий фильм, рус тилида). 22.40 — Телефильм.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

18.00 дан — Фрунзе кўрсатади.
20.00 дан — Москва кўрсатади.

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

20.00 — Ёш техниклар (болалар учун).

Рус тилида: 20.20 — Телеспектакль. 21.35 — Фильм-концерт.

ТЕАТР

ҲАМЗА НОМЛИ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА 9/I да Парвона (кундуз), Бой ила хизматчи (кечқурун).

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 9/I да Фарғона тонг отгунча (кечқурун).

КИНО

Жонсиз мавсум — САНЪАТ САРОЙИ (кундуз ва кечқурун).

Канадалик киши — «ЧАЙКА», «МОСКВА», «ДРУЖБА» (кундуз ва кечқурун), НАВОИЙ номли (эрталаб соат 11-40, кечқурун 6-40, 8-20 минутда).

Қилич ва қалқон (1-2-серия) — «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Улар ёнма-ён яшайдилар — «ВОСТОК» (кундуз ва кечқурун).

Сиртаки — «ЎЗБЕКИСТОН» (кундуз ва кечқурун).

Тонгги қўнғироқлар — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Жаннатдан қувилган (ўзбек тилида) — НАВОИЙ номли (кундуз соат 1 ярим, 3-20 минут, 5 ва кеч 10 да).

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРГА район кассирлари

КЕРАК

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Олмазор кўчаси, 187-уй.

«ГЛАВТАШКЕНТСТРОЙ» 6-ТРЕСТИНИНГ 58-ҚУРИЛИШ БОШҚАРМАСИ

ТУГАТИЛГАН

Шикоятлар 1969 йил 1 февралгача қабул қилинади.

Фрунзе район партия комитети, Ўзбекистон республикаси ва Тошкент область қурилиши ва қурилиш материаллари саноатининг ишчилар касаба союз комитетлари Президиуми ҳамда область қурилиш комитетлари бирлашмаси коллективлари Ўзбекистон ССР Қурилиш министрлиги 6-қурилиш трестининг қурилишлар бирлашмаси комитети раиси, республика ва область касаба союз комитетларининг аъзоси, 1949 йилдан бери КПСС аъзоси

Николай Алексеевич МАЗУРИНнинг

вафот этганлигини чуқур қайғу билан маълум қиладилар ва марҳумнинг оиласига таъзия билдирадилар.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Орган Центрального Комитета Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР.

Бизнинг адрес ва телефонлар: ТОШКЕНТ, «ПРАВДА ВОСТОКА» кўчаси № 26. Редактор — В36545. Редактор ўринбосарлари — В37914, В39323. Масъул секретарь — В34455. Масъул секретарь ўринбосарлари — В37283. Партия турмуши — В33469. Марксизм-ленинизм назариясини пропаганда қилиш — В31216. Халқаро ҳаёт — В37604. Коммунистик тарбия — В31455. Саноат капитал қурилиш ва транспорт — В34780. Совет қурилиши — В33258. Қишлоқ хўжалиги — В37604. Адабиёт ва санъат — В32036, В37221. Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — В34451. Маҳаллий ахборот ва спорт — В32347. Оммавий ишлар ва хатлар — В38679, В33553. Иллюстрация — В34524. Стенографистка — В37343. Корректура — В37162. Эълонлар — В38142. Коммутатор — В30249, В30250, В30251, В30252, В30253, В30254, В30255, В30256, В30257, В30258. ОБЛАСТЬ МУХБИРЛАРИ: Андижон 48—85, Бухоро 31—41, Қарши 22—82, Нукус 42—62, Самарқанд 31—972, Термиз 23—27, Фарғона 41—88, Урганч 34—55.

№ В. — 7. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бирлашган нашриётининг босмахонаси, Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64633. Р. 02529.